

SLOVENSKI

vestnik

Izdajatelj, lastnik in založnik: Dr. Franc Petek, Velikovec. — Uredništvo in uprava: Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 56-24. Glavni urednik: Franjo Ogris, odgovorni urednik: Lovro Potočnik. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec-Borovlje. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Celovec-Klagenfurt 2, Postfach 124.

Letnik XIII.

Celovec, petek, 14. februar 1958

Štev. 7 (823)

Volivci se bodo morali odločiti

Minulo nedeljo je potekel rok za vlaganje kandidatnih list. Pričela se je borba volilnih strank in skupin za glasove volivcev. Ta borba bo od dne do dne bolj silila k odločitvi za kandidate te ali one od vloženih list. Tudi zadnji volivec bo moral resno in trezno pretehtati, kateri listi kandidatov bo za prihodnjih šest let zaupal upravo in gospodarstvo v občini, na dvojezičnem ozemlju pa tudi doprinos k ureditvi odprtih vprašanj odnosa države do naše manjšine v smislu člena 7 Državne pogodbe.

Številni razgovori in posvetovanja za sestavo kandidatnih list v vsaki občini dokazujejo, da se pomembnosti letošnjih občinskih volitev zaveda vsaka volilna stranka in skupina. Zavedajo se jih tako sile pristašev blaginje, enakopravnosti in napredka v občini, kakor tudi sile nestrpnosti, nacionalne in socialne mržnje, ki živijo in procvitajo v napetem vzdušju in nesoglasju med ljudstvom. Med tema dvema skupinama sil je v bistvu padala odločitev pri postavljanju posameznih list in med tema dvema silama bodo odločali tudi volivci.

Kakor že vedno pred volitvami zadnjih desetletij, tako se tudi to pot pojavlja skupina kandidatov in volilnih agitatorjev, ki več ali manj odkrito — kakor pač to zahteva lokalna taktika — išče volivcev s ščuvanjem kmeta proti delavcu, domaćinov proti doseljencem in narodnih nestrupnežev proti slovenskim prizadevanjem za uresničitev določil člena 7 Državne pogodbe, pri čemer se skušajo posluževati tudi razdvajanja slovenske manjšine na Koroškem. Ta skupina je bila deležna največje sunkovite pomoči in vzpodbude iz ust zveznega ministra Grafa na zadnjem občnem zboru koroške OVP v Celovcu. Od kandidatov in njihovih režiserjev ki so zveznemu ministru Grafu ploskali, ki je namigoval na izselitev ljudi, ki v tolmačenju določil člena 7 Državne pogodbe niso njegovega mišljenja, ne moremo pričakovati niti trohice razumevanja za potrebo zadovoljive izvedbe določil Državne pogodbe glede pravic naše manjšine, niti ni mogoče verjeti, da bi se priborili do spoznanja, da je treba skrbeti za blaginjo, enakopravnost in napredek vseh občanov in ne le njihove politične skupine. Pri volilnih strankah in skupinah s takimi kandidati je njihovo ime res popolnoma postransko. Precej vseeno je, ali so se predstavile pod imenom »Österreichische Volkspartei«, »Freiheitliche Partei«, Einheitsliste ali kakor-koli že, kajti ne ime volilne stranke ali skupnosti, temveč duh in miselnost njenih tvorcev sta tisto, za kar gre in kar odbija.

Živahnost in aktivnost, ki se je po občinah pokazala pri vlaganju kandidatnih list s strani pristašev blaginje, enakopravnosti in napredka prebivalstva občine, kaže, da razgledani in razsodni ljudje po naših občinah odklanjajo duha in miselnost, ki vejata iz kandidatnih list OVP ali FPÖ ter njihovih kompromisnih tvorb. Še bolj kakor pri zadnjih volitvah se je tokrat pri sestavljanju kandidatnih list pokazalo močno stremljenje in prizadevanje našega ljudstva, da spravi čimveč sposobnih, demokratično mislečih in široko razgledanih ljudi v nove občinske odbore. Razen izjeme treh ali štirih občin so se naši razgledani ljudje otresli ožine preteklih desetletij. Sestavili so kandidatne liste in izbrali za kandidate ljudi, ki so vedno spet dokazali, da se znajo postaviti za demokratično upravljanje in skrbnost v gospodarstvu občine in ki po svojem značaju jamčijo, da se bodo zoperstavili nacionalističnemu hujskaštvu ter

Francoska kolonialna politika v severni Afriki povzroča Franciji vedno večje skrbi in postaja zadnje čase vedno bolj očitno, da odgovorni politiki polagoma zgubljajo živce in razsodnost. Le tako je mogoče razumeti piratske ukrepe francoskih oblasti proti jugoslovanski in poljski mornarici, ki so v svetovni javnosti izzvali precejšnjo negotovanje. Posebno sramotno početje, ki je imelo za posledico splošno ogorčenje, pa si je Francija privoščila zadnji teden, ko je njeno letalstvo bombardiralo tunizijsko vas Sekiet Sidi Jusef ter je bilo pri tem barbarskem napadu 75 oseb ubitih, nad 100 pa ranjenih; poleg številnih poslopij je bilo ob tej priložnosti uničenih tudi več avtomobilov mednarodnega Rdečega križa.

Vest o tem barbarstvu je povzročila v vsem svetu silno razburjenje in so se tudi

najožji prijatelji Francije — Anglija in Amerika — odločno postavili proti takemu reševanju očitne krize v severni Afriki. Tunizijski predsednik Burgiba je takoj odpoklical svojega poslanika iz Pariza ter zahteval, da se morajo vse tuje čete umakniti s tunizijskega ozemlja, poleg tega pa je Tunizija predložila zadevo Organizaciji združenih narodov.

Svetovni tisk je ne glede na politično linijo najostreje obsodil francoski vandalizem ter splošno pisal le o »namernem umoru« in »dejanju popolne blaznosti«. Londonski list »Scotsman« je med drugim zapisal, da francoski napad predstavlja katastrofo za Zapad in je zaradi tega prišel čas, ko bosta Velika Britanija in Amerika morali zaustaviti katastrofalni tok dogodkov in se javno izreči proti francoski politiki v severni Afriki.

Tudi v Franciji sami je vojaško nasilje nad tunizijsko vasjo povzročilo hude težave in so vladi očitali, da prepušča svoji vojski preveč samostojnosti. Odgovorni politiki pa so se končno postavili na stran pove-ljujočih oficirjev, ki so zakrivil napad, ter skušajo prikazati celo stvar le kot odgovor na trajna izzivanja Tunizije. Vendar se pri tem svojem stališču očitno tudi sami ne počutijo dobro, o čemer govori tudi pripravljenost Francije, da Tuniziji plača primerno odškodnino, kar končno ne pomeni nič drugega kot pa slabo vest.

V političnih krogih prevladuje splošno mnenje, da je napravila Francija s tem napadom največjo napako zlasti tudi zaradi tega, ker se je doslej vedno borila proti internacionalizaciji alžirskega problema, dočim je zdaj tudi drugim državam dala možnost, da se vmešavajo v njene zadeve v severni Afriki.

Tudi Južni Tirolci se borijo za obstanek kot narodna celota

Prejšnji teden so se Južni Tirolci odločili za pomemben korak ter so parlamentu v Rimu predložili zakonski osnutek o deželni avtonomiji za Južno Tirolsko. Ta svoj korak so utemeljili s tem, da je zadnjih deset let pokazalo, da na italijanski strani ni volje za uresničitev avtonomije in izpolnitev določb Pariškega sporazuma o Južni Tirolski, zaradi česar so prišli do zaključka, da je treba iti to edino legalno pot, ki naj bi privedla do spremembe sedanjega položaja avstrijske manjšine v Italiji.

V zvezi s to odločitvijo je vodja Južnotirolske ljudske stranke v bozenskem občinskem svetu dr. Silvius Magnago izjavil med drugim naslednje: Za nas Južne Tirolce Pariška pogodba ni uresničena. Pri

interpretaciji Pariške pogodbe je treba upoštevati njen nastanek in njen namen. Njen očitni namen pa je, dati Južnim Tirolcem jamstva, da bodo tudi v bodoče lahko obstali in živeli kot narodnostna skupina na rodni zemlji. Zaradi tega je o uresnitvi mogoče govoriti šele takrat, če so ta jamstva tudi dejansko dana. Južni Tirolci smo sicer za sodelovanje med narodnostnimi skupinami, ne pa za absorbiranje ene narodnostne skupine po drugi. Vendar pa pogosto razumejo pod sodelovanjem absorpiranje južnotirolske narodnostne skupine.

*

Koroški Slovenci imamo k tem besedam le en sam komentar, namreč ta, da bese-

de, izgovorjene o avstrijski manjšini v Italiji, v polni meri veljajo tudi za našo manjšino v Avstriji. Sicer nas gotovi ljudje na Koroškem in v Avstriji čudno radi razumejo, da vprašanje Južnih Tirolcev ni mogoče primerjati z vprašanjem koroških Slovencev. Drži, med obema vprašanji je bistvena razlika: na eni strani Avstrija za svojo manjšino v Italiji zahteva gotove pravice, na drugi strani pa mora gotove pravice dati slovenski in hrvaški manjšini v Avstriji. In zahtev, ki jih imamo koroški Slovenci do Avstrije, so v bistvu zelo podobne zahtevam Južnih Tirolcev do Italije. Tudi mi ne zahtevamo ničesar drugega kot pa ustrezna jamstva, da se bomo tudi v bodoče lahko obdržali in živeli kot narodna celota na zemlji, ki jo naš rod že skozi stoletja naseljuje kot avtohtono ljudstvo. Zato se borimo za dosledno izvajanje člena 7 Državne pogodbe po duhu in vsebini ter ob upoštevanju okolnosti, ki so privedle do njegovega nastanka. Pri tem se zavedamo, da določila o manjšinski zaščiti niso bila sprejeta v Državno pogodbo z namenom, da bi manjšinam odvzela ali zmanjšala že obstoječe pravice, marveč izrecno in zgolj zato, ker je prejšnja manjšinska zaščita sicer predvidevala gotove pravice za posameznike, ni pa vsebovala jamstev za zagotovitev obstoja in razvoja manjšine kot celote. V tem bistvenem pogledu je torej vprašanje avstrijske manjšine v Italiji močno podobno vprašanju slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji, zato pa je tisto, kar se zahteva za enega, nujno treba priznati tudi drugemu!

SLOVENSKA FIZKULTURNA ZVEZA

Sportno društvo Zahomec
vabi na

V. mednarodno prireditev
smučarskih skokov za Ziljski pokal

ki bo v nedeljo, dne 16. februarja 1958 ob 14.00 uri

V ZAHOMCU

Na prireditvi bodo sodelovali poleg koroških športnikov tudi tekmovalci iz Jugoslavije in Italije.

Razdelitev nagrad bo ob 17. uri v gostilni pri Rihku.

Vsi ljubitelji zimskega športa prisrčno vabljeni!

se v občinskem odboru zavzeli za pravičnost do vsakogar, ne glede na socialno pripadnost, narodnost in veroizpoved, da bo sleherni občan ob enakih dolžnostih deležen tudi enakih pravic.

Na videz je slika imen volilnih strank in skupin po naših občinah za te volitve sicer posebno pestra, vendar odločitev ob kolikor toliko trezni presoji ne bo težka. To velja tako za tiste občine, v katerih že ime volilne skupnosti odraža zaželjeno širino, prav tako pa tudi za tiste kraje (treba je priznati, da so med temi tudi posebno zavedne občine), v katerih so šli naši ljudje s tisto avstrijsko stranko, ki je že vsa leta kazala največ razumevanja in širine ter jamči, da se bo tudi v bodo-

če dosledno zavzemala za pravice in enakopravnost vseh občanov na vseh področjih vsakdanjega življenja. Prav enakopravnost pa je tudi v občini pogoj za mirno sožitje in s tem osnova blaginje in napredka v občini. Dobro vemo, kdo je proti enakopravnosti prebivalstva obeh jezikov na šolskem in upravnem področju, kdo je vzrok gospodarske zapostavljenosti občine in zaostalosti njenega prebivalstva, saj imajo v tem oziru že bogata spoznanja in izkušnje. Zato kandidatom iz tega kroga naš kmet in delavec, obrtnik in inteligent svojega glasu ne morejo dati. Glasove naših volivcev zaslužijo le kandidati, od katerih vemo, da se bodo zavzeli za vsestransko enakopravnost vseh občanov.

Kancler Raab meseca maja
v Ameriko

Ameriški veleposlanik v Avstriji je te dni izročil kanclerju Raabu uradno povabilo prezidenta Eisenhowerja za obisk v Ameriki. Kancler Raab se je povabilu odzval in bo sredi meseca maja odpotoval na večdnevni obisk v ZDA, med katerim se bo sestal tudi s prezidentom Eisenhowerjem ter zunanjim ministrom Dullesom. Ob tej priložnosti mu bodo v Ameriki podelili tudi naslov častnega doktorja.

Važno za občinske volitve

Dne 9. februarja je potekel rok za vlaganje volilnih predlogov oziroma kandidatnih list za občinske volitve dne 2. marca 1958. S tem je odločeno, kdo bo pod kakšnim imenom nastopal na volitvah ter se potegoval za glasove volivcev. Prav tako pa je tudi določeno, kdo bo kandidiral na posameznih listah.

Dodatni kandidati

Vendar je mogoče, da kateri izmed javljenih kandidatov pred volitvami umrje ali umakne svojo kandidaturo, možno je tudi, da svojo volilno pravico zgubi ali pa se ugotovi, da je sploh ni imel. Za take primere je dana možnost, da dotična stranka ali volilna skupnost, za katero je kandidiral, na njegovo mesto kandidira drugo osebo. Tako dodatno imenovanje kandidatov mora biti občini predloženo najmanj 10 dni pred volitvami (najbolje do 19. februarja), podpisati pa mora predlog novega kandidata pooblaščenec dotične stranke ali volilne skupnosti. Tudi za dodatne kandidate je treba navesti naslednje podatke: 1. ime in priimek, 2. dan rojstva, 3. poklic, 4. naslov, ter priložiti od njega lastnoročno podpisano izjavo, da kandidaturo sprejema.

Dokončno sestavo posameznih kandidatnih list mora občinska volilna komisija objaviti 7. dan pred volitvami.

Volilne priče

Vsaka stranka ali volilna skupnost, ki je bila od občine javno razglašena, lahko imenuje za vsako volišče svoje občine po 2 volilni priči. Volilna priča je lahko vsaka oseba, ki ima svoje stalno bivališče na Koroškem, ne glede na to, v kateri občini ima volilno pravico. Volilne priče mora pooblaščenec stranke ali volilne skupnosti javiti občinski volilni komisiji vsaj 10 dni pred volitvami, torej do 19. februarja 1958.

Občina izstavi vsaki volilni priči posebno izkaznico, s katero je dotični osebi dovoljen vstop na pristojno volišče.

Volilni listki — glasovnice

Za vsak primer objavljamo še enkrat predpise glede glasovnic: Glasovnica je veljavna, če je 14 do 16 cm dolga in 9 1/2 do 11 1/2 cm široka ter je na njej napisano ime samo ene volilne stranke ali vsaj ime enega izmed kandidatov te volilne stranke. Glasovnica je lahko tiskana ali pisana s strojem ali z roko, in sicer na mehkem belkastem papirju.

GOSPODARSKI DROBIŽ

Avstrija na tržaškem velesejmu

Pred nedavnim so končali poganjanja o udeležbi Avstrije, Jugoslavije, Čekoslovaške, Sirije, Jordanije in Libanona na tržaškem velesejmu. Nadalje so bili razgovori tržaškega velesejskega vodstva s predstavniki Združenih držav Amerike, Zahodne Nemčije, Egipta, Mehike, Grčije in Madžarske.

Avstrija bo na tržaškem velesejmu priredila reprezentativno razstavo, na kateri bo predvsem pokazala blago, ki ga tradicionalno prodajajo na zgornjeitalijanskem trgu, ali ga prevažajo preko tržaške luke evantske in prekooceanske dežele. Večja prostornina bo namenjena tudi tujskoprometni propagandi. Poleg tega bo Avstrija udeležena na mednarodni lesni razstavi, ki bo letos v okviru tržaškega velesejma.

Potrojena proizvodnja čevljev v Jugoslaviji

V Jugoslaviji se je proizvodnja čevljev in druge obutve podvojila v primeri s predvojno proizvodnjo, v Sloveniji sami pa se je celo potrojila. Lani je jugoslovanska proizvodnja znašala 8.900.000 parov razne obutve, v sami Sloveniji pa 2.010.000 parov. V teh podatkih ni všteta proizvodnja gumijaste obutve, ki se je povečala od predvojnih 5 na 12 milijonov parov letno.

Obletnica 12. februarja 1934

To sredo se je vsa Avstrija in posebno avstrijsko delavstvo spominjalo črnega dneva v zgodovini naše države — 12. februarja 1934, dneva, ko je bila pokopana demokracija ter je zavladala klerofašistična diktatura, iz katere se je le nekaj let kasneje tudi za Avstrijo rodilo najhujše zlo v obliki nacizma.

S perspektivo, da je avstrijsko delavsko gibanje ter napredne in demokratične sile treba razbiti, upor proti fašizmu pa krvavo zatreti, je takratni kancler Dollfuss s svojimi pomagači Feyem, Starhembergom in drugimi ukinil demokratično ureditev ter s tem nemškemu imperializmu pod vodstvom nacizma pripravil pot za osvojitve in podjarmljenje Avstrije. V tistih zgodovinskih dneh februarja 1934 se je avstrijsko delavstvo dobro zavedalo, za kako važno odločitev gre, vendar vsa pripravljenost na obrambo pridobitev večdesetletne borbe ni pomagala, kajti reakcija, ki je s pomočjo policije in vojske diktatorsko prevzela oblast, je odpor, do katerega je prišlo zlasti na Dunaju in v Linzu, zadušila v krvi. Premajhno število junaških upornikov, ki so bili le nezadostno oboroženi, je podleglo premoči

klerofašistične reakcije, katere je potem odgovorila z vislicami, KZ-taborišči in drugimi oblikami krutega nasilja. Stotine mrtvih delavcev in njihovih zvestih tovarišev iz ljudstva na deželi, na tisoče ranjenih delavskih žena in otrok, s topovi razstreljena delavska stanovanja in razbite vse demokratične pridobitve in pravice širokih množic delovnega ljudstva — to je bil obračun februarskih dogodkov leta 1934.

Teh zgodovinskih dni se avstrijsko delavstvo vsako leto spominja na posebnih spominskih proslavah, pa tudi vicekancler dr. Pittermann se je v svojem zadnjem govoru po radiu spomnil usodnih dogodkov 12. februarja 1934. Izrazil je upanje, da se takšen dan v avstrijski zgodovini nikdar več ne bi povrnil, zaradi česar se morajo vlada, stranke in ljudstvo zavedati, da se smejo nasprotstva posameznih političnih naziranj poravnati le na duhovnem področju. Poudaril je, da prizadevanje, preko političnih nasprotij najti pot do skupnega dela v službi avstrijskega ljudstva, ni v nasprotju z načeli demokracije, marveč odgovarja potrebam današnje politike.

Naraščajoča potrošnja cigaret

Avstrijska delniška družba tobačnih tovarn je v minulem letu prodala 4,1 odstotka več tobačnega blaga kakor leto poprej. Cigaret so prodali 8,3 milijarde komadov, prejšnje leto pa 7,8 milijarde. Kadilci so več ko 90 odstotno posegali po cenejših vrstah ter so pokadili od naslednjih petih vrst: »Austria 3« 41,9 odstotka, »Austria C« 22,63, »Austria 2« 12,61, »Donau« 6,98 in »Smart« 6,37 odstotka celotne potrošnje. Ostala potrošnja, okoli 10 odstotkov, odpade na druge vrste cigaret, ki jih je še 12. Mesečno so povprečno prodali 696 milijonov cigaret nasproti 650 milijonom leto poprej. Prodaja cigar se je zvišala od 89 milijonov komadov leta 1956 na 94,3 milijona lani. Poraba fino rezanega cigaretnega tobaka pa je nazadovala od 196.660 kg leta 1956 na

192.500 kg v letu 1957. Nazadovala je tudi potrošnja tobaka za pipe in sicer od 921.600 kg na 867.300 kg. Žvečilnega tobaka so lani prodali 62.300 kg, tobaka za njuhanje pa 14.800 kg.

Iz statistike centralnega urada za statistiko je tudi razvidno, da je uvoz tobaka in tobačnih izdelkov znašal lani 12.000 ton v vrednosti 292,5 milijona šilingov, dočim je znašal leta 1956 še 14.300 ton v vrednosti 388,7 milijona šilingov. Import se je zmanjšal nekoliko na račun povečane proizvodnje domačih sort tobaka. Avstrija je največ uvozila surovega tobaka iz Združenih držav Amerike, in sicer 63 odstotkov vsega uvoza, nadalje je uvozila tobak še iz Turčije, Grčije, Brazilije in Rodezije. Okrog 5 odstotkov tobaka je bilo pridelanega na domačih poljih.

Mednarodna banka za obnovo in razvoj

V letu 1957 je Mednarodna banka za obnovo in razvoj dala 26 posojil v skupnem znesku 502,4 milijona dolarjev. Od tega so dobile okoli 70 odstotkov azijske države, 15 % Afrika, 10 % Latinska Amerika in 5 % Evropa.

Od skupne vsote je bilo danih 236,5 milijona dolarjev za izgradnjo cest, železnic in drugih oblik transporta; 105,4 milijona dolarjev za razvoj električne energije, gradnjo hidrocentral; 75,5 milijona dolarjev za industrijo, 12 milijonov dolarjev za kmetijstvo in 75 milijonov dolarjev za

splošen razvoj. Večja posojila so bila sledeča: 75 milijonov dolarjev je prejel Iran, ki to posojilo porablja za finansiranje drugega sedemletnega načrta; 66 milijonov dolarjev je prejel Tajland za razvoj proizvodnje električne energije, zaščito pred poplavami in za namakalne naprave; 40 milijonov dolarjev pa je prejel Belgijski Kongo za izgradnjo cest.

Posebne pomena je bil sporazum članic Mednarodne banke o sodelovanju v pripravah za izgradnjo večje nuklearne električne centrale v južni Italiji.

Avstrija je prvič izvozila tudi prašiče

Dočim je bila doslej Avstrija v glavnem navezana na uvoz prašičev, da bi tako krila potrebe svinjskega mesa v državi, je v zadnjem času vzreja prašičev v državi tako narasla, da so že začeli z izvozom prašičev. Kmetijski strokovnjaki menijo, da bo z izboljšanjem metod vzreje prašičev v prvem polletju letošnjega leta okrog 90.000 prašičev v državi odveč

in jih bo treba prodati v inozemstvo, ker jih za sedanje cene v državi ni mogoče več prodati. Zaenkrat je za izvoz prosto danih 5000 prašičev, in sicer so namenjeni za Italijo. Na ta način se je živin-skemu eksportu v Avstriji pridružil še izvoz prašičev, kar je za ohranitev cen velikega pomena in odpira kmetijstvu nove možnosti.

Konferenca o pomorskem pravu

Pod okriljem Združenih narodov bo v Ženevi zasedala Mednarodna konferenca o pomorskem pravu. Zasedanje se bo začelo konec februarja in bo trajalo deset tednov. Obravnavali bodo naslednje probleme: širina teritorialnih voda, nacionalnost ladij, problem posebne registracije ladij, ki bi jim bilo odobreno, da plujejo pod zastavo OZN, problemi jurisdikcije glede trčenja ladij, trgovine s sužnji, onečiščevanja morij in gusarstva, vključno tudi gusarskih aktov, storjenih z aviacijo, kolikor gre za taka dejanja na odprtem morju. Te probleme bodo obravnavali na

osnovi določb, sprejetih na zasedanju komisije za mednarodno pravo leta 1956.

Ta konferenca bo še večjega pomena, ker bo v času, ko Francozi s protipravniimi piratskimi akti napadajo in ustavljajo trgovske ladje, kot je bil primer zaplenbe orožja z ladje »Slovenija« jugoslovanske trgovske mornarice in gusarski napad na poljsko ladjo »Vislo«, ki je plula z Gibraltarja v Casablanko in tovorila fosfat. S takimi akti francoske oblasti globoko kršijo mednarodne predpise o svobodni plovbi in ogrožajo nadaljnjo varnost plovbe na odprtem morju.

PO ŠIRNEM SVETU

Tokio. — Poveljstvo ameriških sil na Japonskem je objavilo, da so vse ameriške operativne enote na kopnem umaknili z japonskega ozemlja. To so izvedli v skladu z obljubami, ki jih je dal predsednik Eisenhower japonskemu ministrskemu predsedniku Kišiju, ko se je ta lani mudil v ZDA. Hkrati so delno zmanjšali tudi število tehničnih enot na Japonskem.

Berlin. — Prva skupina nemških znanstvenikov je odpotovala iz Sovjetske zveze v domovino. Repatriacija naj bi bila zaključena do 17. februarja. V domovino se bo vrnilo 54 nemških znanstvenikov ter člani njihovih družin. Njih imen ne bodo objavili, dokler repatriacija ne bo zaključena.

Washington. — Ameriška vlada je pripravljena nadalje nuditi Poljski ekonomsko pomoč v znesku 97 milijonov dolarjev. Od tega bi Poljska 72 milijonov dolarjev porabila za ameriške dobave 400.000 ton pšenice in drugih vrst žita, za ostalo pa bi Poljska nakupila od ZDA rudarske in druge stroje. Del kreditov v znesku 72 milijonov dolarjev bi Poljska vrnila v svoji valuti, 25 milijonov dolarjev pa v dolarjih.

New York. — Generalni sekretar OZN Dag Hammarskjöld je izjavil novinarjem, da je bil povabljen na obisk v Sovjetsko zvezo. Dejal je, da bo skušal opraviti ta obisk spomladi v okviru enega svojih potovanj čez Atlantik. Hammarskjöld bo šel tudi na zasedanje Ekonomske komisije za Azijo in Daljni vzhod, ki bo v marcu zasedala v Kualu Lumpurju na Malaji. V OZN sodijo, da bo generalni sekretar verjetno takrat potoval v SZ.

Tokio. — Japonski ministrski predsednik Kiši je izjavil, da je treba pred sestankom na najvišji ravni odpraviti nezaupanje, ki obstoja med Vzhodom in Zahodom. Po njegovem je za Japonsko izrednega pomena, da izkoristi vse priložnosti, da pripomore k boljšemu mednarodnemu vzdušju, ki bi omogočilo sestanek najvišjih.

Washington. — Ameriška mornarica je zahtevala od Kongresa, naj čimprej odobri kredit nad milijardo dolarjev za graditev devetih posebnih nuklearnih ladij-podmornic, ki bi lahko izstreljevale balistične izstrelke »Polaris«, ki imajo doseg 2400 kilometrov. Smatrajo, da bi te podmornice lahko zgradili do leta 1960.

New York. — Dva vidna ameriška znanstvenika sta zahtevala, naj bi ZDA nadaljevale jedrske poskuse, zavrnila pa sta argumente, ki govorijo o pridustavitvi poskusov, ki so bili obrazloženi v resoluciji 9000 znanstvenikov, ki je bila pred kratkim predložena OZN.

Pariz. — Alžirska osvobodilna fronta je obtožila Francijo, da je prekršila mednarodno konvencijo o ujetnikih. Tri pripadnike uporniških sil, ujele v minulem letu, je vojaško sodišče v Alžiru obsodilo na smrt, četrtega pa so v Constantineu obglavili z giljotino. Nasprotno pa ravna alžirska osvobodilna armada s francoskimi ujetniki tako, kot to določa mednarodna konvencija.

Varšava. — Mednarodni sekretariat za postavitev spomenika v Oswiencimu, zloglasnem nacističnem taborišču smrti v minuli vojni, je dobil doslej že okoli 700 prijav umetnikov in arhitektov iz 37 evropskih in ameriških držav, ki se potegujejo za izdelavo tega spomenika: v počastitev žrtev hitlerjanskih zverinstev.

Neapelj. — Preteklo soboto je v bližini Neaplja padel z neba majhen izstrelak neznanega izvora. Italijanski vojni strokovnjaki menijo, da je poskusnega značaja. Ko je raketa padla na zemljo, je povzročila manjšo eksplozijo. Raketa je dolga 80 cm in ima 15 cm v premeru. Na njej je vtisnjenih precej števk.

Za slovenski kulturni praznik podelitev Prešernovih nagrad

Kakor vsako leto, je Prešernov sklad tudi letos na predvečer obletnice Prešernove smrti — kulturnega praznika slovenskega naroda — podelil tako imenovane Prešernove nagrade, ki predstavljajo najvišja kulturna priznanja, ki jih leto poddelijo za posebne umetniške in znanstvene stvaritve. Slovesne seje Prešernovega sklada v vladni palači LR Slovenije so se udeležili poleg nagrajencev številni javni in kulturni delavci, zvečer istega dne pa je priredil Svet za kulturo in svetoveto LRS slavnostno akademijo, na kateri je nastopil orkester Slovenske filharmonije pod vodstvom dirigenta Sama Hubada.

O pomenu kulturnega praznika in Prešernovih nagrad je na slavnostni seji govoril predsednik upravnega odbora Prešernovega sklada Tone Fajfar, ki je med drugim poudaril, da ni slučaj, da je praznik slovenske kulture vezan prav na Prešerna, ki se je v času prebujanja narodov kot velikan dvignil med slovenskim ljudstvom. Njegova beseda, misel in duh so oplajali slovenski narod posebno v času najhujše narodne preizkušnje, ko je šlo za obstanek, zato je popolnoma na mestu, da je bil 8. februar, dan Prešernove smrti, razglašen za slovenski kulturni praznik, in posebno je na mestu, da so najvišja kulturna priznanja imenovana prav po Prešernu.

Na podlagi določil Prešernovega sklada in na podlagi predlogov posameznih komisij so bile letošnje Prešernove nagra-

de podeljene naslednjim kulturnim delavcem in umetnikom:

Lojz Kraigher je izpolnil v slovenski kulturni dejavnosti pomembno pisateljsko nalogo, saj je na svoji več kot 50-letni pisateljski poti dovršil obsežna, osebno značilna pripovedna in dramska dela. Zato je ob svoji 80-letnici prejel za svoje pisateljsko delo narodno priznanje v obliki Prešernove nagrade.

Beno Zupančič je prejel Prešernovo nagrado za literaturo za svoj roman »Sedmina«, ki ga je mogoče prištevati med najbolj uspela pripovedna dela, ki obravnavajo motiviko narodnoosvobodilnega boja. Hkrati pa je ta roman tudi prepričljiv dokaz pisateljeve umetniške rasti in njegove ustvarjalne resnobe.

Marij Pregelj, slikar, je prejel Prešernovo nagrado za likovno umetnost, in sicer za kompozicijo v mozaiku na stavbi Delavskega doma v Trbovljah.

Lojze Potokar je dobil Prešernovo nagrado za igralsko umetnost, ker mu je bilo priznано, da je bil njegov nastop v naslovni vlogi Platonovih »Poslednjih dni Sokrata« najpomembnejši in najbolj svojevrsten dogodek minulega leta v slovenski dramski umetnosti.

Samo Hubad je bil nagraden kot dirigent pri uprizoritvi opere »Črne maske«, kjer je pripomogel delu do nove učinkovite podobe. Njegovo neposredno vodstvo predstave je dalo kvaliteti uprizoritve bistvene poteze.

Samo Smerkolj je bil prav tako nagraden za sodelovanje pri operi »Črne maske«, in sicer za glavno vlogo Lorenza, ki jo je podal na način, ki je visoko nad opernim povprečjem ter tako bistveno pripomogel k uspehu uprizoritve.

Hinko Leskovšek je postal Prešernov nagradenec kot dramaturški prireditelj »Črnih mask«, ko je odločilno vplival na visoko umetniško raven celotne uprizoritve.

Edvard Kardelj je prejel nagrado za svoje delo »Razvoj slovenskega narodnega vprašanja«, katerega prva izdaja leta 1939 je bila takoj po izidu zaplenjena.

Boris Zihlerl pa je bil nagraden za svoje delo »Književnost in družba«, ki se odlikuje po aktualnosti vprašanj, ki jih obravnava.

Prav tako za Prešernov praznik so bile podeljene tudi nagrade številnim študentom posameznih fakultet ljubljanske univerze, akademije za glasbo, akademije upodablajočih umetnosti ter akademije za igralsko umetnost.

Že zdaj se pripravljajo na Dan mladosti

Vsako leto praznuje mladina Jugoslavije 25. maj kot Dan mladosti, ki je povezan z neštetiimi kulturnimi, športnimi in drugačnimi prireditvami po vsej državi. Da si moremo obsežnost tega mladinskega praznika nekoliko lažje predstavljati, navedemo tukaj nekaj podatkov o lanskolletnem Dnevu mladosti: Samo v Sloveniji je lani sodelovalo pri praznovanju dneva odnosno tedna mladosti 220.000 mladincev in mladink, ki so nastopali na 2800 različnih prireditvah. Med drugim je bilo 1200 športnih nastopov s 40.000 udeleženci, 470 kulturnih prireditev s približno 40.000 udeleženci, 500 proslav, 38 parad itd.

Tudi letos bo praznik mladosti največja mladinska prireditev in so s pripravi mi že začeli v velikem obsegu. Spet bo mladina pokazala sadove svojega enoletnega dela na vseh področjih, saj bo program sestavljen tako, da bo privlačen za čim večje število mladih ljudi. Telovadne nastope bodo povezali s kulturnimi prireditvami Svobod in prosvetnih društev ter mladinskih kulturnih sekcij po šolah in tovarnah.

Letošnje prireditve mladine bodo dobile še posebno privlačnost, kajti vse priprave na Dan mladosti bo spremljalo geslo »Tehniko mladini«. V tem okviru bodo pano ge Ljudske tehnike pripravile mladini za nimive prireditve: ocenjevalne vožnje mladincev z mopedi, tekmovanja modelarjev, letalske mitinge in podobno, poleg tega pa bodo tudi po šolah skušali orga-

Knjižnice v Sovjetski zvezi

Po statističnih podatkih, ki so jih objavili v Sovjetski zvezi, je trenutno v tej državi kakih 400.000 najrazličnejših knjižnic, v katerih hranijo skupno poldrugo milijardo knjig. Poleg tega imajo v Sovjetski zvezi tri knjižničarske institute, sedem knjižničarskih fakultet in 58 knjižničarskih srednjih šol.

Kako močno so razširjene knjižnice v Sovjetski zvezi, kaže tudi naslednja primerjava: Dočim pride v Sovjetski zvezi ena knjižnica na 1360 ljudi, pride na Švedskem šele na 5000 in v Veliki Britaniji sploh šele na 82.000 prebivalcev.

Knjige Mohorjeve družbe v Celju

Mohorjeva družba v Celju je letos izdala štiri knjige, namreč: Koledar za leto 1958, ki ima 182 strani, nadalje tretjo izdajo »Kuharice« Marije Remčeve na 176 straneh. Tretja knjiga je Antona Trstenjaka vzgojno delo »Človek v ravnotežju, ali nauk o značaju za vsakogar«, četrta pa je 109. zvezek Slovenskih večernic, v katerem je objavljen roman tržaškega pisatelja Alojza Rebule »Klic v Sredozemlje«. Naklada Mohorjevih knjig znaša letos 80 tisoč izvodov.

MED NOVIMI KNJIGAMI

SLOVENSKI IZSELJENSKI KOLEDAR 1958 je tudi letos obširen zbornik prispevkov o domovini za izseljence in o izseljencah za domovino. Letošnji koledar, ki obsega 240 strani, je še posebno lepo opremljen ter prinaša nad 70 prispevkov, 160 slik in fotografij, poleg tega pa še štiri večbarvne priloge. Ovitek, koledarski del in notranjo opremo je izdelal priznani slovenski slikar Maksim Gaspari, poleg njegovega pa so prispevali ilustracije še drugi slovenski umetniki. Tudi letošnji koledar je izdala Slovenska izseljenska matica, ki poleg tega že peto leto izdaja tudi mesečnik Rodna gruda.

ČLOVEK NE ŽIVI SAMO OD KRUHA je naslov romana, ki ga je spisal ruski pisatelj Vladimir D. Dudincev, v slovenščini pa ga je izdala Državna založba Slovenije. Naslov »Človek ne živi samo od kruha« je hkrati tudi vodilna ideja celotnega teksta, v katerem avtor izpričuje, da ljudem ni potrebna samo materialna blaginja, prav tako ali pa še bolj jim je potrebna vera v sočloveka, ljubezen, zaupanje in ostale moralne vrednote, ki šele napravljajo iz človeka lepo človeško osebnost. Roman je vzbujal veliko zanimanje

že kot podlistek v moskovski reviji Novyj mir, pozneje pa je bil preveden tudi v številne druge jezike.

ŠPANSKA BALADA je roman, ki sodi med viške predstavnika današnje nemške proze Liona Feuchtwangerja. Kot član židovske skupine nemških pisateljev je bil deležen nedvomne časti, da so njegove knjige gorele na grmadah, s katerimi so nacisti simbolizirali svoj odnos do kulture in posebej še do umetniških vrednot. Feuchtwangerjev roman daje bralcu močno podobo časa in okolja, v katerem se dogaja; avtor opisuje mračne razmere srednjega veka s križarskimi vojnami in judovskimi pogromi. Viharni časi, prepolni kričečih nasprotij, vstajajo pred bralčevimi strmečimi očmi, ko bere ta novi zgodovinski roman, ki je izšel pri Cankarjevi založbi v Ljubljani.

Vse slovenske knjige, revije in časopise lahko kupite ali naročite v knjigarni »Naša knjiga« v Celovcu, Wulfengasse 15, ki vam jih bo poskrbela po zmernih cenah in vam tako nudila mnogo zabave in izobrazbe ter vam obogatila domačo knjižnico polico.

Dr. MIRT ZWITTER

Južna Tirolska — manjšinski problem Nemcev

(Ob desetletnici italijansko-avstrijskega sporazuma v Parizu)

Socialni demokrati v nemškem delu dežele niso pridobili pomembnejšega vpliva, med Italijani v Trentinu je bil njihov pomen mnogo večji, čeprav so bili po svoji opredelitvi do države razdeljeni na dve nasprotni skupini: Starejša smer je zagovarjala sodelovanje z avstrijsko državo, mlajša struja pa je stremela za priključitvijo k Italiji.

Sožitje Nemcev kot državne večine s tedanjo italijansko manjšino v Trentinu pa bomo osvetlili še v posebnem poglavju, ker je morda najbolj učinkovit dokaz dvoreznosti nacionalnega šovinizma in za nas posebno zanimivo.

Nič manj važen pa ni pregled političnega razvoja južnotirolskih Nemcev kot manjšine pod Italijo. Že leta 1919 so se namreč ločene politične grupacije konservativcev, krščanskih socialcev ter razne meščansko-liberalne skupine združile v skupni »Deutscher Verband«, ki je zastopal enotne interese manjšine na vseh področjih. Socialni demokrati, ki se v to zvezo niso vključili, vsled številne šibkosti

in posebnih razmer v konservativno-kmečki deželi niso prišli do veljave.

Strnjenost politične organizacije ima v položaju manjšine brez dvoma posebne prednosti. Prepreči se cepljenje sil in središtev, zadržanje do partnerja ali nasprotnika ostane enotno, strnjeni nastop vzdržuje in dviga zavest skupnosti, ki je za manjšino odločilnega pomena. V tem duhu se je razvijala tudi vsa dejavnost vodilnih mož novega enotnega združenja v Južni Tirolski. Najbolj poznani so bili poznejši poslanec v rimskem parlamentu Dr. Tinzl, grof Toggenburg, baron Sternbach, profesor dr. Reutt-Nicolussi in kanonik Mihael Gamper.

Vendar uspehi strnjenega nastopa v prvih letih po priključitvi niso preprečili usodnega razvoja, ki ga je splošno vsej državi prinesel prevzem oblasti po fašisti. Baš v Bozenu so vsled iz avstrijskih časov nakopičenega nacionalnega sovraštva do Nemcev najprej prevzeli oblast. Tako je stala naenkrat enotni nemški stranki manjšine nasproti strnjena enotna in z nacionalistično miselnostjo prepo-

jena fronta italijanskega fašizma. Kakor vse italijanske stranke, je jasno bil ukinjen leta 1926 tudi »Deutscher Verband«. Odslej je javno politično delo prenehalo. Borba je šla za goli nacionalni obstoj ljudstva, za ohranitev nemške besede in izročila, za preprečenje odtujevanja mladine in zemlje. Kako močna pa je ostala politična organizacija celo v prisilnem zatišju, nam dokazuje dejstvo, da je ob priliki pogajanj med Mussolinijem in Dollfusom zaradi omiljenja razmer v Južni Tirolski v najkrajši dobi uspela zbrati v podporo šolskih zahtev manjšine nad 30.000 podpisov. Za fašiste pa je bil to le ponovni dokaz trdne odpornosti in povod za še večjo nepopustljivost. Njihov odgovor so bili teror, obsodbe, deportacije na otoke, zapor in pregnanstva. Kot žrtvi iz te dobe sta najbolj poznana dr. Josef Noldin in učiteljica Angela Nikoletti⁷⁹⁾. Vrsta voditeljev, med njimi poznana baron Sternbach in prof. Reutt-Nicolussi, pa je morala preko meje.

⁷⁹⁾ Pripomba: Dr. Josef Noldin iz Salurne je po dvoletnem pregnanstvu na otok Lipari umrl 14. decembra 1929 v Bozenu.

Angela Nikoletti, obsojena zaradi ilegalnega nemškega pouka, je umrla na tuberkulozi 30. oktobra 1930.

Z redkimi izjemami je prešla v teku političnega razvoja posebno politično vodilna plast mlajše generacije iz podtalnega dela za ohranitev nacionalne samobitnosti v (za tlačeno nemško manjšino miškavno) ilegalo nacizma. Za nadaljnji obstoj manjšine zelo dvomljivi »uspehi« te politične ilegale je bila masovna odselitev »Heim ins Reich!« Po kapitulaciji Italije 8. septembra 1943 pa je NSDAP tudi na zunaj v celoti prevzela politično oblast v Južni Tirolski ter jo izvajala brez vsake razlike po splošno poznanim sistemu. Redki protivniki med manjšino so romali v zapore, posamezniki so se pravočasno umaknili. Med njimi je bil kanonik Mihael Gamper, ki je bil izbran zaradi svojega izrednega ugleda in svoje nesporne protifašistične in protinacistične preteklosti za odposlanca Južne Tirolske k bližajočim se zavezniškim vojaškim silam proti jugu države. Tako je sklenil politični odporniški krog, ki se je bil zbral na skrivaj prve dni avgusta 1943 v bližini Bozenu, ko je po odstavitvi Mussolinija 25. julija v Rimu nastal nov politični položaj. Zaradi svojega nasprotovanja proti nacistični paroli odselitve si je skupina izbrala ime »Heimatreue Südtiroler«.

(Nadaljevanje sledi)

Zgornja Vesca

Kakor znano, je Zgornja Vesca s sklepom deželnega zbora prenehala biti samostojna občina. Od 1. januarja letos je priključena občini Bilčovs. Od tega časa upravlja pridruženo občino bilčovski župan, ki mu je bilo od oblasti začasno dodeljeno iz treh članov sestoječe občinsko predstojništvo občine Bilčovs in enako število bivše občine Zgornja Vesca.

Medtem pa so razpisane občinske volitve in je s tem dana prebivalstvu možnost, da si v združenji občini izvoli nov občinski odbor. Upali smo, da bo bilčovski upravljatelj naše bivše občine upošteval vsestransko voljo ljudstva pridruženega dela ter bo ravnal nepristransko, kakor je vedno rad zatrjeval. Žal pa se to ni zgodilo ter je njegovo ravnanje čisto drugačno, kakor osvetljuje naslednji primer: Naš bivši župan v Zgornji Vesci je bil Janez Einspieler, p. d. Sramsčnik, katerega je prebivalstvo dvakrat izvolilo z večino glasov, kar je dokaz, da je pri vseh priljubljen in spoštovan. V teh osmih letih je tudi vzorno predsedoval volilnim komisijam pri kakršnih koli volitvah. Upravičeno smo bili mnenja in pričakovali, da bo tudi sedanji upravljatelj občine, g. Paul Bartl upošteval razmerje v bivši naši občini ter kot vodjo občinske volilne oblasti imenoval našega dosedanjega župana Sramsčnika, ki ima po večletni izkušnji tudi dovolj prakse.

Doživeli pa smo nekaj čisto drugega. Čim je g. Bartl prevzel upravno oblast naše občine, je hotel pokazati tudi svojo strankarsko moč ter je za vodjo in namestnika občinske volilne oblasti imenoval OVP-jevskega pripadnika. Tako izgleda v dejanju njegovo stalno zatiranje, da mu je kot županu občine pri srcu samo gospodarska skrb ter da ne pozna strankarske razlike.

Značilni primer strankarskega ravnanja bilčovskega župana navajamo, ker nas vznemirja in je nadvse poučen. Ni še naš župan, toda že je pokazal svojo strankarsko nastojenost, kar nam da misliti, kako pristransko in strankarsko bi se šele delalo, če bi prišli samo podobni ljudje v občinski odbor.

Zaradi tega: Na dan volitev bomo z glasovnico dali zaupanje možem, o katerih vemo, da ne bodo pristranski, kakor to od nasprotne strani že sedaj doživljamo. Na dan volitev vsi na volišče in glasove našim kandidatom!

Libuče

Minuli petek sta bila na libuškem pokopališču zaporedoma pogreba dveh oseb, ki se vse življenje nista silili v ospredje, temveč se izživljali v tihi, zvestem in nenehnem delu.

V Grabljah pri Petru je dopolnil svoje življenje Šimen Božank, ki se je do visoke starosti nad 80 let z delom prebijal skozi življenje. Težaško ročno delo je bilo delež njegovega življenja. Mož poštenjak, pristna domača korenina, po življenjskih izkušnjah in branju našega tiska zaveden ter vedno na strani tistih, ki so se potegovali za pravičnejše razmere, je bil po videzu do visoke starosti čil in odopen, kar je morda pripisati tudi njegovim zmernim in skromnim življenjskim razmeram. Letošnjo zimo pa je pričel bolehati in je preminul. Dokler je mogel, se je s skromnim zaslužkom sam preživljal ter

Neodgovorno streljanje med mladimi smučarji

Na obsežni smučarski njivi v Goričah se je odigral dogodek, katerega vsi, ki so mu bili priča ali so o njem slišali, ostro obsojajo. Na tem prostoru se rado smuča veliko ljubiteljev tega idealnega zimskega športa, posebno veliko tudi šolske mladine. Tako je bilo tudi neki dan prejšnjega tedna na smučišču vse živo, okoli 40 ljudi, povečini šolskih otrok in tudi nekaj odraslih se je smučalo. Dva otroka iz Otoč sta imela seboj psa ptičarja, ki se je prav tako dobro počutil in bil razigran med veselečo se mladino. Dobrodušni in dresirani pes ni bil nikomur v napotje in vse se ga je veselilo.

Naenkrat pa je v sredi skupine otrok zaporedoma počila pištola. Mlinar Ferdinand Lenko iz Celovca je nenadoma pričel streljati na psa. Smrtno zadeti pes se je še nekaj časa s pretresljivim cviljenjem valjal po snegu, preden je končal.

Brezčutno dejanje ter neodgovorno streljanje sredi mladine je izzvalo med vsemi prisotnimi ogromno ogorčenje, med otroci pa nemajhen prestrah in prepaščenje, pa tudi sočutje s trpinčeno živaljo. V naglici je divje streljajočega obstopilo nekaj ljudi ter so mu grozili, da ga pretepejo.

Po naši zemlji

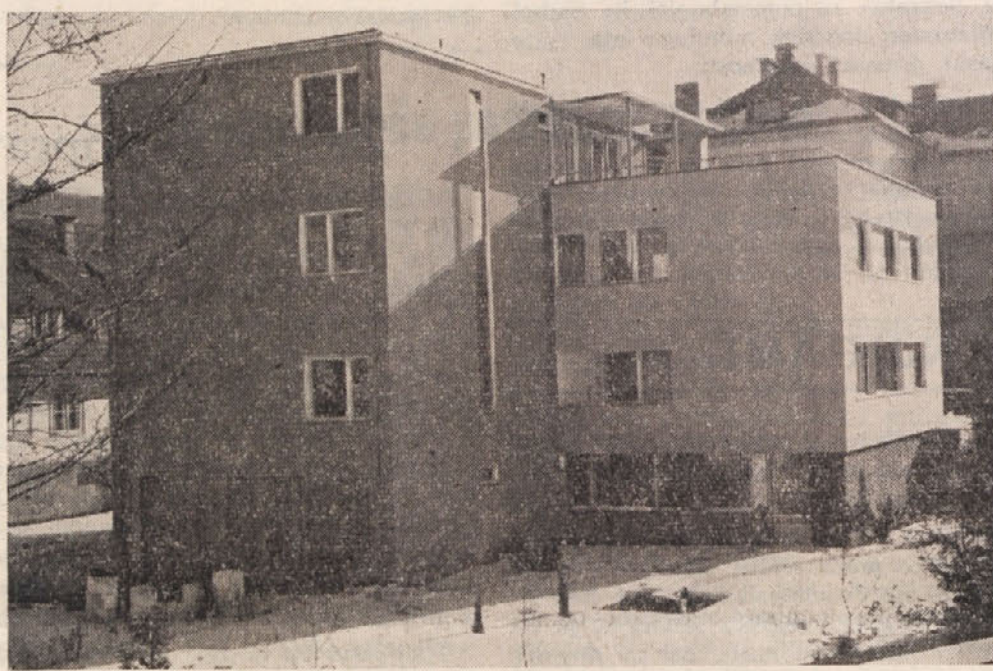
Na Obirskem je sonce

Hudo mrzlo vreme se je zlomilo, v našem gorskem kraju sije sonce, ki je napovedalo boj precej visoki snežni plasti. Sneg se solzi ter blesti in polagoma izginja, kar nam ni preveč žal, čeprav ima v našem prirodno izredno lepem kraju tudi zima svojo privlačnost in mikavnost.

Pravo predpomladansko veselje in radost pa vlada v srcih deklet, ki so se odločile, da izkoristijo nekaj tednov zimskega časa za koristno strokovno izobrazbo ljubni Kovačevi hiši gospodinjstvo-kuharski tečaj, ki ga tečajnice prav marljivo obiskujejo. Z velikim zanimanjem sledijo praktičnemu in teoretičnemu pouku, ki ga posreduje priznana učiteljica gospodinjstvih tečajev Francka Moharjeva, ki si je s svojim odnosom tudi na mah osvojila naklonjenost vseh tečajnic ter tudi ostalih vaščanov.

Tečajnice pa so vesele, da lahko v domačem kraju obiskujejo koristni tečaj, češar bi si marsikatera drugod ne mogla privoščiti. Tečaj jim bo dal podlago, da se ter si osvajajo potrebno znanje kuharske umetnosti. Nekaj časa že traja v gostobodo lahko okoriščale s kuharskimi recepti ter znale iz preprostih in domačih sredstev pripraviti okusna jedila. O poteku tečaja bomo morda še poročali, gotovo pa ob zaključku o končnem uspehu, ki pri vsej prizadevnosti gotovo ne bo izostal.

Novo poslopje Generalnega konzulata FLRJ v Celovcu

Jutri bo v Celovcu, Radetzkystrasse 26, svečana otvoritev novega poslopja Generalnega konzulata FLR Jugoslavije, kjer bo konzulat od torka, dne 18. februarja dalje tudi že posloval. Kaj več o izredno lepem in po najnovejših načelih moderne arhitekture zgrajenem poslopiju, ki ga na sliki vidimo z dvoriščne strani, bomo poročali v prihodnji številki našega lista.

lo delež njegovega življenja. Mož poštenjak, pristna domača korenina, po življenjskih izkušnjah in branju našega tiska zaveden ter vedno na strani tistih, ki so se potegovali za pravičnejše razmere, je bil po videzu do visoke starosti čil in odopen, kar je morda pripisati tudi njegovim zmernim in skromnim življenjskim razmeram. Letošnjo zimo pa je pričel bolehati in je preminul. Dokler je mogel, se je s skromnim zaslužkom sam preživljal ter

nikdar ni zapadel v breme javne oskrbe. Upravičeno je upal in pričakoval, da bo na stara leta deležen podpore in socialne oskrbe. Toda upravičeno pomoč so mu osporavali, kar je pokojni čutil kot neodgovorno krivico. Srečo je imel, da se je zadnja leta preživljal pri dobrih ljudeh, kjer so ga imeli kakor svojega. Zdaj pa je legel v grob, kjer naj si v miru spočije!

Drugi mrlič, ki so ga isti dan izročili v naročje matere zemlje, pa je bila Meta iz znane in ugledne Skukove družine v Senčnem kraju. Vse njeno življenje je bilo posvečeno poštenemu delu, skrbi in žrtvam za druge. Kdor koli jo je poznal, jo je spoštoval in cenil. Naloge svojega življenja je izpolnjevala do zadnjega, to je bilo mnenje vseh, ki so blago pokojnico spremili na njeni zadnji poti in prisostvovali pogrebni svečanostim.

Svojcem obeh preminulih srčno sožalje!

Slovenji Plajberk

Bližajoče se občinske volitve niso samo močno razgibale predstavnike strank in volilnih skupin, ki so vložile svoje kandidatne liste. Za volitve se živahno zanimajo tudi vsi ljudje v naši občini. Vse kaže, da je prebivalstvo nezadovoljno z dosedanjim upravljanjem in gospodarstvom v občini. To se je pokazalo že pri sestavi kandidatnih list, ko so močno kritizirali dosedanjega župana ter zastopnike OVP in FPJ v občini.

Na večstransko pobudo prebivalstva, predvsem tudi nekaterih pripadnikov bivših list, je nastala nova volilna skupina, ki se glasi »Občinska volilna skupnost — Gemeinde-Wahlgemeinschaft«. Izvoljeni kandidati iz te liste se bodo zavzemali predvsem za enakopravnost vseh občanov, za izboljšanje upravljanja, skrbi in reda v občinskem gospodarstvu. Na imenovani listi so združeni kandidati, katerim

PRIREDITVE

Slovenska prosvetna zveza naznanja:

VABILO

Igralska družina Slovenskega prosvetnega društva na Radišah bo priredila v nedeljo, dne 16. februarja, ob 15.00 uri v društveni dvorani igro

„Županova Micka“

Med odmori bo prepeval domači pevski zbor narodne in umetne pesmi.

Srčno vabimo vse, da pridete na to prireditve, kjer bomo postregli s pestrim in veselim razvedrilom.

SPD na Radišah

Slovensko prosvetno društvo »Srce«
v Dobrli vesi
vabi na

zaključno prireditev šiviljskega
tečaja

ki bo v nedeljo, dne 16. februarja 1958 v Narodnem domu.

Spored:

1. od 9.00 ure dalje razstava šiviljskih izdelkov tečajnic;
2. ob 14.30 uri pregled modnih oblačil, napravljenih na tečaju;
3. ob 15.00 uri pustna prireditev z veselejšo »Šolski nadzornik«, petjem, šaljivimi prizori in drugimi presenečenji.

Po prireditvi prosta zabava in ples.

K obilni udeležbi vabijo

odbor in tečajnice

so blaginja, napredek in enakopravnost v občini zares pri srcu, ki bodo odločno nastopali proti ozkostrankarskim in osebnim interesom v bodočem upravljanju občine.

Nasproti tej listi so v Brodeh, verjetno po gotovem naročilu, postavili posebno listo, na kateri so na prvih mestih kandidati, ki se doslej v občini še niso zavzeli za koristi in enakopravnost Brojanov. Precej očitno je, da ima ta lista edinole namen, da bi pomagala rešiti stolčke dosedanjim vodilnim ljudem in strankam v občini. Za Brojane pa se slej ko prej ne bodo posebno zavzeli.

Razmere v naši občini bodo postale zadovoljive, če bomo oddali naše glasove »Občinski volilni skupnosti — Gemeinde-Wahlgemeinschaft«.

Vinče pri Vetrinju

Minulo soboto je bilo na ledu v Vinčah pri Vetrinju zelo razgibano in živahno. Veliko ljudi je prisostvovalo zanimivemu športu, namreč kegljanju na ledu, ki ga je organiziral ASKO. Na prireditvi je sodelovalo več športnih društev, tako iz Celovca, Poreča in Vrbe, kot gostje pa so sodelovali člani Športnega društva Jesenice z Božičem na čelu. Jeseničani so se vračali iz Badgasteina ter s kegljanjem na ledu nastopili razen v Vinčah tudi v Vrbi in Beljaku.

Zanimivi šport, ki ga na Koroškem gojijo že nad 40 let, na Jesenicah pa so ga pričeli šele po vojni, je bilo veselje opazovati. Športniki so pokazali veliko spretnost in konkurenca je bila napeta ter močna. Kljub temu pa je vladalo med športniki najlepše soglasje in tovariško vzdušje.

Spet se je pokazalo, da podobne prireditve zblížujejo in družijo oba naroda sosedov. Vseposvoda so govorili v obeh jezikih in nihče se nad tem ni spotikal. Tudi vsi, ki sicer niso popolnoma razumeli obeh jezikov, so si prizadevali, da so se lepo razumeli ter je bila tudi ta prireditev majhen doprinos k lepemu cilju, za katerega se koroški Slovenci vedno borimo: Razumevanje in dobro sožitje med obema narodoma!

KOLENDAR

Petek, 14. februar: Valentin
Sobota, 15. februar: Jordan
Nedelja, 16. februar: Julijana
Ponedeljek, 17. februar: Frančišek
Torek, 18. februar: Pust
Sreda, 19. februar: Pepelnica
Četrtek, 20. februar: Sadot

Kaj vse so znanstveniki lani dosegli

Že je preteklo leto 1957, in prav to leto je bilo v znamenju velikanskih znanstvenih dosežkov v vsem svetu. In morda je prav izstrelitev obeh sovjetskih umetnih satelitov — Sputnikov — največji dokaz za to, saj sta ta umetna zemeljska spremeljevalca nemara končno le cdprla pot v vesolje, o čemer sanja človeški rod že tisoče let. Izstrelitev sputnikov označujejo kot zgodovinski datum, ki bi ga lahko primerjali z iznajdbo tiskarstva, s praktično uporabo pare za pogon vozil in z izumi naprav za miroljubno izkoriščanje atomske energije. Spričo obeh sputnikov govorijo o tem, da bo človek nemara že v bližnji bodočnosti poletel v vesolje ali pa vsaj na Mesec.

Ta prvi korak v vesolje je človeku uspel v okviru geofizikalnega leta, največjega znanstveno zasnovanega dela, kar je bilo doslej v svetovnem merilu. Umetne satelite so izstrelili — predvsem zato, da bi proučili kozmične žarke in zemeljsko zaobljenost. Astronautika, nova znanost, ki se poraja, dolguje mnogo atomski energiji, ki jo bo človeštvo po napovedih znanstvenikov praktično izkoriščalo najkasneje čez petnajst let.

Na tem področju so dosegli v minulem letu pomembne uspehe. Tako so na primer zgradili v Sovjetski zvezi največji pospeševalnik z močjo 50 milijard elektronvoltov, v ZDA je začela obratovati prva atomska centrala, ki naj bi dajala električno energijo industriji in zasebnim potrošnikom, v francoskem Marcoulu so izročili namenu novo atomsko baterijo, po vsem videzu pa so največ dosegli Angleži. Po njihovih poročilih je teoretikom Harwella, znanega atomskega centra, uspelo upostaviti kontrolo nad termionuklearno energijo. Če je res upostavljeno nadzorstvo nad združitvijo atomov težkega vodika, bo dobil človeški rod velikanske višine energije, tako rekoč zvezdno in sončno energijo.

V zgodovino čiste znanosti bosta prišla mlada kitajska znanstvenika — fizika — ki živita v ZDA in sta dobila Nobelovo nagrado, ker sta dokazala, da tako imenovano načelo paritete (enakosti) v določeni okoliščinah ni naravni zakon, torej nekaj, čemur bi se pokoravalo vse v naravi. Čeprav medicina v minulem letu ni dosegla kakega izrednega uspeha, je vendar zaznamovala vrsto zmag, ki bodo v celoti prispevale k blažitvi številnih bolezni. Na področju zdravljenja raka so uspehi še vedno le delni, saj strokovnjaki za sedaj še ne vidijo možnosti za sistematično zdravljenje te bolezni. Kirurgija in radioterapija postajata čedalje bolj učinkoviti, vendar osnove problema še vedno niso rešene. Zlasti odkritje dr. Salaka pomeni korak naprej, vendar njegovega uspeha ni mogoče smatrati za specifično zdravilo proti raku, ker to cepivo poškoduje tudi normalne celice in tkivo. Po drugi strani pa kaže, da je zagotovilo Salukovo cepivo proti otroški paralizi človeštvu učinkovito zaščito proti tej kruti bolezni. Zaradi napredka v higieni in učinkovitosti antibiotikov tako imenovana azijska gripa lani ni imela tako hudih posledic kot španska gripa, za katero je v letih 1918 do 1920 umrlo po vsem svetu 50 milijonov ljudi.

S tem so nekako zajeta vsa glavna odkritja v preteklem letu v okvirju geofizikalnega leta in pomenijo za človeštvo velikanski skok naprej na področju tehnike in medicine. Razen tega so odkrili še razne druge stvari, ki bodo prišle do veljave šele sčasoma in sedaj delajo še poskuse.

Nekaj zanimivega o časopisih po svetu

UNESCO je pred kratkim izdala zanimivo publikacijo, ki obsega 250 strani. V njej je opisano večletno raziskovalno delo v zvezi z listi po vsem svetu. Po statističnih podatkih je narasla časopisna produkcija v zadnjih petih letih za 14 odstotkov. Vsak dan izidejo najrazličnejši listi v skupni nakladi 225 milijonov izvodov.

Britanci so najbolj vneti bralci dnevnega tiska v našem stoletju, saj 60 odstotkov prebivalcev dnevno bere in kupuje časopise. Američani precej zaostajajo za Angleži, ker dnevno bere liste le 34 % ljudi. Razen tega se Angleži ponašajo tudi z največjo naklado listov. Dva njihova dnevnika izhajata skupno v 4,5 milijona izvodih, radijski vestnik BBC pa ima celo osem milijonov naklade. Le malokatera država na svetu se more ponašati s takšno časopisno tradicijo kot Angleži, saj so tam izhajali nekateri listi že pred 300 leti z istim namenom kot sedaj, namreč da prvi objavijo kraljevske in uradne razglase ter rzsodbe in vojaške ukaze.

S 1876 dnevniki so po številu listov ZDA na prvem mestu, listi pa izhajajo v skupni nakladi 55 milijonov izvodov. Razen tega imajo Američani tudi najbolj obsežne liste, in sicer izhajajo med tednom povprečno na 40 straneh, ob nedeljah pa na 120 straneh. Tednikov je v ZDA 8892.

Državi Andora in Jemen sploh nimata listov. Libanon, ki šteje približno en milijon prebivalcev, pa jih ima kar 40. Togo ima list z naklado 500 izvodov, v Hongkongu pa jih izhaja 27. V Laosu imajo dva lista, ki izhajata v skupni dnevni nakladi

v 1000 izvodih. V Pakistanu izhaja 65 dnevnikov v skupno 150.000 izvodih, torej povprečno v nakladi 2000 izvodov. V Jugoslaviji je 30 dnevnikov, 145 tednikov in 190 periodičnih publikacij.

Največ težav je pri tiskanju japonskih listov, saj se morajo stavci spopasti kar s 1400 pismenkami. Takoj za njimi so Kitajci, ki imajo okoli 1000 tiskarskih znakov, vendar pri njih kar dobro kaže, ker mislijo že v bližnji bodočnosti uvesti fonetično latinico.

Radijski oddajnik v želodcu

Pritisk v želodcu, nepravilna prebava? Zaužite 2,8 cm dolgo cevčico s požirkom vode! Vendar to ni zdravilo, ampak majhen radioddajnik. Konstruirala sta ga dva ameriška tehnika. Služi kot pomoč pri pregledu prebavnih organov.

Cevčica — aparat, ima majhno baterijo, kristal germaniuma in tranzistor v gumijasti škatlici. Oscilacija pritiska se prenaša na gumijasto membrano, od nje pa na sprejemnik.

Pričakujejo, da bodo s tem aparatom dosegli velik preobrat v pregledu prebavnih organov. Pri rentgenskem pregledu opazuje zdravnik sence, ki jo daje nepropustna snov na svoji poti skozi prebavni kanal. Nikoli pa ne more črevesja direktno videti. V nejasnih primerih mora rentgenolog še vedno poklicati na pomoč kirurga.

Nova radio-pilula bo tako postala dragocena izpopolnitev dosedanjih metod pregleda. — Uporaba je enostavna in se

pacientu ni treba bati nikakih bolečin, niti neugodnosti. Radio-pilula prepotuje vso prebavno pot. Medtem prejema registrirni aparat impulze. Z rentgenom pa še zmiraj moremo opazovati, kje je pilula. S hrano vred prepotuje tudi pilula-oddajnik ves prebavni aparat.

Sedaj delajo s tem oddajnikom poskuse na nekaterih klinikah. Seveda bo preteklo še nekaj časa, preden bo dosegel široko uporabo. Najprej bodo namreč morali ugotoviti pri bolnih in zdravih ljudeh oscilacijo tonusa pri želodčni in črevesni akciji, za kar pa bo treba še veliko dela in časa. Saj je tudi za opazovanje na elektrodigramu preteklo dolgo časa od odkritja pa do danes, ko lahko iz krivulj razberemo bolezn srca. Pričakovati pa je, da bo tudi radiooddajnik prav kmalu stopil v občo korist človeštvu in pomagal zdravnikom razvozljati marsikatero notranjo bolezen in jo uspešno ozdraviti tudi brez operacije.

trumoma drli skozi južna vrata v pristanišče. Rustik je naglo prepoznal brzo jadrnico. Bila je najboljša vojna ladja despota Justinijana, kar jih je plulo v bizantinskih vodah. Polotil se ga je nemir. Kdo prihaja z ladjo? Kaka poročila? Morda Belizar? Ali Mundus? Raznesle so se že govorice o vojski z Italijo. Če mu odvzame Justinijan pol legije? Kaj bi sam s polovico? Komaj bi zastražil z njo topersko ozidje. In barbari na severu udarijo brez dvoma čez Donavo, ako zvedo, da ima despot svojo vojsko na zapadu. Konj je prhal, grizel v jekleno brzdo, da je letela pena v vetru, grebel z nogami, bočil vrat in se umikal močni Rustikovi roki s tem, da se je zaganjal nazaj v množico, ki je vrela skozi vrata in kričeč bežala pred nemirnim konjem.

Ko se je zazibal na morju čoln in se bližal obrežju, je Rustika čedalje bolj skrbelo. Ljudstvo se je oziralo v njegov svečani izraz in sodilo, da se še ta dan zve novica, o kateri bodo govorili cele tedne. Prefekt jim ni razodel z obličjem velike skrbi, ki ga je trla. Domislil se je celo, da utegne dobiti pismo, podpisano od samega despota, ki mu odpoveduje prefekturo v Toperu ter ga kliče v Bizanc, kjer bo sicer živel v blesku, toda ob carski mezdi pošteno stradal.

Čoln se je približal ladjšči, prefekt je snel desno nogo iz stremena in hotel iz

Zanimivosti na mednarodni razstavi v Bruslju

Med številnimi festivali, ki jih bodo priredili v okviru svetovne razstave, ki jo bodo sredi aprila letošnjega leta odprli v Bruslju, bo tudi festival gramofonskih plošč. Po radiu in televiziji bodo najprej prek natečaja izbrali plošče. Te bodo prišle v ožji odbor za ta festival, ki bo pod pokroviteljstvom OZN in mednarodnega glasbenega sveta.

Od 15. do 19. avgusta bo festival elektronske glasbe. Prireditelji hočejo tako opozoriti na zvezo med umetnostjo in velikanskim napredkom tehnike, v tem primeru elektronike.

V Bruslju se bodo zbrali tudi po rasti najvišji Belgijci, ki se bodo zvrstili najprej v mimohodu, nato pa imeli svoj ples. Ni znano, ali so prireditelji poskrbeli tudi za primerne partnerke. Župani vseh belgijskih mest bodo, oblečeni v uradne uniforme, korakali po bruseljskih ulicah, potlej pa bodo — za razliko od velikanov — odšli na svečano akademijo.

Predviden je tudi natečaj, kakršnega doslej še ni bilo — za najboljši film vseh časov. V poštov bodo prišli vsi filmi, posneti od prvih početkov, ki jih je napravila kinematografija, pa do leta 1956. Vodilni strokovnjaki za zgodovino filma bodo sestavljali listo filmov, ki pridejo v poštov. Posebna žirija pa bo nato iz tega seznama izbrala dvajset filmov za predvajanje, nato pa bodo sestavili še rang lestvice desetih najboljših filmov vseh časov. Mimo tega pa bodo v Bruslju še priredili svetovni filmski festival.

Na sporedu bo tudi veliko tekmovanje v pirotehnik (o ročnosti v ravnanju z vnetljivimi snovmi), na katero so povabili vse sodelujoče države. Zmagovalec, ki bo pokazal največjo ročnost in mojstrstvo v ognjemetu, bo dobil pokal. Japonci — znameniti po svojih pirotehničnih spretnostih — veljajo za glavne favorite.

Evropska skupnost za premog in jeklo bo prikazala na svetovni razstavi velik premogovnik, izdelan iz kartona.

Nizozemci pa bodo napravili polder in tako prikazali, kako jemljejo morju zemljo.

Neka moskovska delavnica umetne obrti bo izdelala 80 cm visoko vazo, v katero bodo vdrali 2000 dragih kamnov.

Priredili bodo tudi mednarodni prikaz avtomobilov iz prvega leta dvajsetega stoletja.

In razen tega še mnogo drugega.

Ali že veste ...

— da je zarjavelo železo težje od zarjavlega? To pa zato, ker vsebuje zarjavelo železo tudi pridobljeni kisik.

— da so plule do Napoleonovih vojn vse trgovske ladje oborožene s topovi in ostalim orožjem, da so se lahko branile pred napadi gusarjev?

F. S. FIRŽGAR

POD SVOBODNIM SONCEM

DRUGA KNJIGA POVEST DAVNIH DEDOV

58

DVANAJSTO POGLAVJE

Pred vzhodnimi vrati trdnjave Topera je stala visoka dvokolnica, zakrita s platneno strešico. Voznik je pogovarjal ognjevita konja, ki sta nemirno kopitljala ob tlak, v katerem so se sledile izvožene kolesnice. V stolpiču nad vrati se je naslanjal stražnik preko kamnitne ograje.

»Vročina! Da se naravna prefekt na pot tako kasno!«

»Konji se v senci spenijo! Bogovi naj umejo modrost visokih gospodov; jaz je ne razumem.«

Vojak na stolpu se je hipoma vzravnal. Zabliskal se mu je šlem, kakor iskra se je zasvetila sulica. Začul se je počasen konjski peket.

»Ali prihaja?« ga je vprašal voznik, gibajoč samo z ustnicami. Glasno si ni upal izpregovoriti.

Vojak je zamahnil z levico s stolpa in ni odgovoril. Sedem jezdecov se je bližalo vratom.

Prefekt Rustik je takoj ob vozu razjahal, vojaki spremljevalci so pridržali konje za vozom. Voznik je dvignil zaveso pri strešici, privezal prefektovega konja zadaj k vozu in pokorno čakal, kdaj pomore Rustiku v voz.

Takrat nenadoma zabučil nad pristaniškimi vrati proti jugu slovesni glas trombe. Čuvaj vzhodnih dveri se ni ozrl na morje. Ni utegnil. Pritisnil je zaokroženi rog k ustnicam in ponovil doneče znamenje.

Prefekt je pravkar dvignil nogo na dvokolnico, ob znamenju pa jo je naglo umaknil, odvezal konja in se popel zopet v sedlo.

»Koliko ladij?« je zakričal čuvaju na stolpu.

»Ena, brza jadrnica!«

»Blizu?«

»Že spušča sidro!« Prefekt se je razveselil, da je popival prejšnji večer tako dolgo. Sicer bi se bil gotovo že odpeljal in carska ladja bi ga več ne dobila.

Okrenil je konja nazaj v mesto, zaklical pred vojašnico nekaj kratkih in rezkih besedi v povelje tamkaj stoječim Herulom in Alanom, ki so se pogovarjali v senci, veseli, da odide strogi prefekt vsaj za nekaj časa iz Topera, in hitro odjezdil, spremljan od konjnikov, v pristanišče.

Meščani so poznali glas trombe, ki je napovedoval da je priplula vojna ladja. Vojaki so bežali iz tabora v vojašnico, ljudje so

sedla, da bi v svetem spoštovanju in ponižnosti sprejel visoko odposlanstvo. Njegove oči so iskale v čolnu poveljniških znakov, vsaj zlatega orla na prsih. — Polagoma je zlezla noga nazaj v posrebrni stremen in prefekt je obsedel vzravan v sedlu, ko je zagledal sredi veslačev Azijscev in Afričanov pozlačeno paličko mladega centurija.

S prožno kretnjo pravega dvornega častnika je zavihnil konec plašča krog leve, prijel za slonokoščeni ročaj kratkega meča in se rahlo poklonil prefektu. Rustika je pograbilo, da se ta mladič, centurio, vede tako ošabno in zato ni mogel zabrisati srdite poteze, ki se mu je začrtala krog ustnic.

A mladi častnik, ki se je na dvoru naučil, kako se uganejo misli z obličja, se ni splašil prefektove jeze.

Ožgan, kakor barbar! je rzsodil v srcu in izpregovoril:

»Flavij Pavlinus, centurio palatincev, sin konzula Flavija Bazilija, prihaja na povelje prejasnega despota, vladarja morja in zemlje, ki ti velevala —«

Ob teh besedah je bil prefekt na tleh in je poslušal globoko sklonjen povelje despotovo. Mladi gizdalinček pa je pomežiknil z levim očesom, kakor je bila navada na dvoru, kadar je kdo koga ponižal ali po krivem očrnil.

— ki ti velevala, da izjavi tvoja jasnost,

Snežni polomi so povzročili nepregledno škodo

Sneg, odjuga in dež ter zopet sneg in mraz — to je bilo vreme v sredini preteklega meseca. To vreme je napravilo predvsem v borovih gozdovih Podlune in okoli Baškega jezera ogromno škodo. V marsikateri gozdni parceli se je pod težo zmrznjenega snega podrla tretjina in več dreves. Samo v Dobravi med Dobro vesjo in Pliberkom sodijo, da je sneg podrl daleč preko 20.000 kub. metrov lesa.

Spravilo teh snežnih polomov za kmetu ne bo samo zamudno, več tednov trajajoče delo, treba ga bo tudi čimprej onaraviti. Čim bo vreme dopustilo, bo treba prirediti s sečnjo in izdelavo primernih sortimentov lesa. Na pomlad ne bomo smeli čakati, drugače se utegne zgoditi, da se bo v gozdu naselil lubadar, ki nam poleg sedanja lahko povzroči novo, še večjo škodo.

Ker je sneg podrl v glavnem le drevesa tankih debel, utegne priti tudi do težav pri vnovčenju izdelanih sortimentov. Ponekod so snežni polomi močno razredčili gozd in obstoja nevarnost nadaljnjih polomov vsled vetra. Zavarovanje gozda pred nadaljnjimi polomi ter izdelava najbolj ustreznih sortimentov lesa je zato nujna zapoved časa. Tu brez pomoči in nasvetov strokovnjakov ne bo šlo. Potreb-

no je, da vsaj v težjih primerih škode pokličemo gozdarja in skupno z njim pregledamo gozd, ocenimo škodo ter ugotovimo, kakšni lesni sortimenti se bodo dali izdelati in kaj bo treba ukreniti za obnovo gozda in zavarovanje pred nadaljnjimi polomi.

Ob tej priložnosti prosimo gozdarja, da **napravi potrdilo o nastali škodi**. Potrdilo pustimo potrditi od občine. Kakor vsaka druga prodaja lesa, je tudi prodaja lesa iz snežnih polomov obdavčena. Vendar je odstotek obdavčenja v tem primeru nižji. Finančni urad pa za dosego nižjega obdavčenja zahteva potrdilo pristojne občine o nastali škodi. Zato je to potrdilo potrebno. Potrdilo lahko takoj s primernim spremnim pismom pošliemo finančnemu uradu, lahko pa ga obdržimo do časa, ko bo treba finančnemu uradu predložiti prijavo za obdavčenje za dohodninski davek in davek na blagovni promet.

Snežni polomi pa niso samo kmetu naložili obilico skrbi in dela, temveč zaradi svojega obsega pomenijo problem, ki ga morata pomagati rešiti tudi deželna in državna uprava. Strokovna pomoč sama ne bo zadostovala. Spravilo bo zelo zamudno. Ker na kmetih povsod primanjkuje ljudi, bo spravilo lesa moralo biti

opravljeno z najetimi delavci oz. drvarji. Zaradi tega od izkupička za prodani les kmetu ne bo dosti kaj ostalo. Plačati bo moral sečnjo, izdelavo in prevoz lesa, v mnogih primerih pa bo moral gozd znova zasaditi. Mimo tega bodo ti snežni polomi povsod povzročili viden padec letnega prirastka v gozdu. Ponekod trdijo, da vsled snežnih polomov v gozdu trideset

let ne bodo smeli sekati, da se v sestoju nadoknadi tisti les, ki je bil sedaj uničen.

Spričo tega so kmetje, ki so bili prizadeti po snežnih polomih, nujno potrebni javne pomoči v obliki dela pri spravilu polomov ter pri pogozdovanju praznin v gozdu. Prav pa bi tudi bilo, da bi bila prodaja lesa iz snežnih polomov oproščena slehernega obdavčenja.

Gospodarji, vzrejjajmo naše molznice sami!

Bil sem eden izmed najbolj gorečih pristašev nakupa brejih telic in krav na plemenskih sejmih. Prisegal sem na podedovane zasnove visoke molznosti, s katerimi bi se moralo na plemenskih sejmih nabavljeno blago tudi v praksi odlikovati. V naglici in v dirindaju, ki je vedno na sejmih, sem šestokrat pozabil, da morebitna visoka molznost nabavljenih brejih telic ni odvisna samo od zasnove, pri starših izkazane in v seimskih seznamih poudarjene molznosti, marveč tudi od tega, **kako so bile telice v mladosti, v dobi rašče krmljene in negovane.** Pozabil sem, da najboljše, pri starših izkazane dedne lastnosti (visoka molznost, hitra rast, pitovnost itd.) pri zarodu (naraščanju) čestokrat ne pridejo do razvoja, ako so bile mlade živali (telice) iz kakršnega koli razloga v mladosti (pri vzreji) zamorjene.

Na plemenskem seimu lahko kolikor toliko presodiš zunanost (eksterier), ne pa tega, kako je bila na prodaj postavljena žival v mladosti vzrejena. Če je bila namreč žival v prvem letu starosti (vsled obolenja, driske itd.) v rasti zamorjena, so vsled tega čestokrat bile zamorjene v nji tudi morebitne odlične lastnosti staršev. Zato velja v praksi načelo, da mora mlado živinčev v enem letu starosti doseči najmanj polovico teže, ki jo ima kot odrasla žival. Če imamo n. pr. teličko od 500 kg teže krave, mora ta telička doseči po preteku enega leta vsaj težo 250 kg, ako nočemo tvegati, da bo mlada žival v svoji donosnosti vse življenje slabša od donosnosti svoje matere in očeta.

*

Lanske jeseni sem na nekem plemenskem sejmu pomagal kupiti za mladega gospodarja tri breje telice. Mladi gospodar je hotel imeti le živali manjšega tipa. Pristal sem na to gospodarjevo željo in sva kupila zaželjene telice. Vsled hitrosti poteka poslovanja na sejmu sva z gospodarjem prezrla, da so telice II. kakovosti že pošle in sva mogla nabaviti samo eno telico II. kakovosti, dočim sta bili ostali dve telici le III. kakovosti. In posledica? Telica II. kakovosti, ki je v jeseni telila, je dala sedaj po prvem teletu 15 litrov mleka na dan (pri domači voluminozni krmi!), ostali dve telici pa sta dali komaj po 10 litrov. Bili sta pač bržčas v mladosti,

v prvem letu razvoja, zamorjeni. In vsa visoka, pri starših izkazana molznost nič ni pomagala! Na domu mladega gospodarja po vseh načelih pravilne vzreje vzrejena telica pa daie (no izjavi mlade gospodinje!) »toliko mleka kot vode«. Odlična molznica je, čeprav je bila le doma vzrejena.

*

Vsepovsod v naši ožji domovini (v kolikor mi je znano iz moje nekdane službe!) imamo nešteto krav, ki dajo na leto več kot 3500 do 4000 litrov mleka (kar odgovarja zahtevi današnjega časa!). Ako od vseh teh krav pravilno vzrejamo telice, bomo imeli tudi vedno dobre molznice, dober zarod v naših hlevih. Imeli bomo mogoče še boljše molznice, kakor bi jih sicer mogli najti na plemenskih sejmih. (Sicer absolutno nisem proti tem, ravno obratno. Toda nakup na teh se mora izvršiti z največjo preudarnostjo!).

*

Lani sem se oglasil pri treh ali štirih živinorecih in odličnih gospodarjih, ki gledajo samo na rentabilnost svoje živinoreje. Vsak od teh (dva absolventa kmetijske šole!) je s ponosom poudarjal: Doma vzrejene živali!

Ker nam mlekarne sedaj vračajo tudi posneto mleko (po ceni 50 grošev za liter!), imamo tudi vsi gospodarsko možnost (možnost rentabilnosti), da doma s posnetim mlekom vzrejamo dober zarod, dobre mlade krave. Pri krmljenju telet s posnetim mlekom vendar pazimo, da bo to vedno krvne toplote (povsem sladko, ali povsem kislo, nikakor ne ne nakisano!) in da bomo z dodatnimi krmili, ki vsebujejo s smetano odvzete vitamine, napravili hrano za mlade živali polnovredno. Toda o tem drugič več.

Abc uspešnega perutninarstva

Sekretariat Slovenske kmečke zveze opozarja vse, ki se bavijo s perutninarstvom in vzrejo piščancev, da ima na zalogi priročnik »a-b-c uspešnega perutninarstva«, ki ga je napisal univerzitetni asistent ing. France Ločniškar. Priročnik stane 5 šil. Naročite ga pri Slovenski kmečki zvezi, Celovec, Gasometergasse 10.

Slovenska kmečka zveza sporoča

ERP-posojila v kmetijstvu za leto 1958

Kakor zadnja leta tudi letos podeljuje kmetijsko ministrstvo iz ERP-sredstev posojila za nakup kmetijskih strojev in za gradnjo skupnih hladilnic. Prošnje za dodelitev posojila je treba vložiti do 15. junija 1958 pri pristojni okrajni kmečki zbornici, kjer so na razpolago tudi ustrezni formularji.

Za nakup kmetijskih strojev so posojila omejena na ustanovitev in opremo novih mezdnih in za izpopolnitev obstoječih mezdnih podjetij s kmetijskimi stroji, vsekoli, če so ti v privatnih ali združenih rokah. Poleg tega so posojila na razpolago tudi za nakup naprav za hidravlično dviganje priključkov na traktor in za nakup ustreznih priključkov, nadalje za nakup trosilcev hlevskega gnoja, priklopnih vozov s pogonsko gredjo (Triebachsanhänger) ter priklopnih vozov z avtomatičnim skladiščenjem (Kippvorrichtung). Posojila pa so na razpolago tudi za nakup enosnih traktorjev s prikolicjo na pogonsko gred in za nakup siloreznic v vseh primerih, kjer je nakup povezan z izgradnjo silosa iz sredstev ERP. — Posojila se bodo dajala do 3/4 nakupne cene za dobo 5 let ob 3,5 % obresti do 30. 12. 1958, pozneje pa proti 5 %.

Za skupne hladilnice se bodo posojila dajala v znesku do 50 % skupnih stroškov naprave ob 3,5 % obresti za dobo 5 let. Vendar je podelitev posojila omejena na zmrzovalnice z najmanj 20 predalov. Posojila dobijo samo skupnosti in registrirane zadrage.

Subvencije za škropilnice

Oddelek za varstvo rastlin pri kmetijski zbornici daje subvencije v višini 2 % nakupne cene za vse nadržne škropilnice na motorni pogon, škropilnice s konisko vprego in za škropilnice na traktor.

Prošnje je treba nemudoma vložiti pri okrajni kmečki zbornici, ki ima za to posebne formularje.

Prijava za dodatno rento v kmetijstvu

Zavod za dodatno rento v kmetijstvu in gozdarstvu bo preko občinskih uradov pričel popisovati vse osebe, ki spadajo pod to zavarovanje. Vsak kmet, ne glede na to, ali gospodari sam ali pa ima na posestvu najemnika, in vsak najemnik mora izpolniti ustrezno vprašalno polo. Osebe, ki imajo že pravico rente, bodo morale istočasno na posebnem formularju vložiti prošnjo za rento, ki je zanje določena od 1. julija t. l. naprej.

ali je priplula semkaj jadrnica Epafrodita, velikega malopridneža in žalivca najsvejšega veličanstva? Sledili smo jo do tod in sedaj je ni. Ali so nas varale kupčijske ladje, ki so nam govorile o tem?»

»Sporoč, centurio, — Rustik mu nalašč ni nadel vzvišenega naslova, ker ga je togotila ošabnost mladega dvorjaniča — »sporoči, centurio, da se najponižnejši hlapec, prefekt Topera, poveljnik 33. tračanske legije, prejasnemu despotu klanja v prahu in naznanja sledeče: Došel je žalivec najsvejšega veličanstva v luko, odpustil sužnje in se potopil z ladjo vred. Sam sem videl!«

»Ni bilo prevare?»

»Deset vesel od ladje sem bil, ko se je pojavil na krovu Epafrodite.«

»In nato utonil?»

»Z ladjo vred!«

Centurio se je zopet rahlo uklonil:

»Dovršeno!«

»Morda izvoliš v mesto?»

»Odrinem takoj. Sama prejasna despoja ne se zanima za to poročilo!«

Centurio Flavij je skočil v čoln, rahli valovi so pljusknili ob breg za odhajajočo šajko.

Prefekt je hitro zajahal in zapodil k vratom, kjer je še vedno čakal voznik.

»Gizdalincek, ne boš ti oznanil prvi te novice v Bizancu! In če uničim vse konje!«

Rustik je sam zgrabil za vajeti nepotr-

pežljivih konj. Za dvokolnico se je pokadilo in voz je izginil po ravni Solunski cesti proti Bizancu.

Dasi je plul Flavij s polnimi jadri in priganjal z barbarsko surovostjo veslače, se mu je zavlekla pot v Bizanc nenavadno dolgo. Takoj se je namreč dvignil močan vzhodnik, ki je prisilil carsko brzoplovko, da je jadra povezala. Eno samo se je bočilo v hudem vetru, da je škripal jambor. Ladja je plula proti jugu. Ob otoku Lemnu so morali celo pristati čez noč. Mornarji so se bili uprli in odrekli veslanje. Na vzhodu se je začrtala po obzorju črna proga. Vihar se je dvigal. Ko bi gnali brod proti njemu, bi ga tirali s seboj vred v pogubo.

Rustik se je zadovoljno smehljaj, ko so se upogibale oljke in terebinte v puhanju vetra ob poti. Vojaki spremljevalci so se znojili na penastih konjih. S tihimi pogledi so povpraševali drug drugega, kaj je prefektu, da goni kakor zbesnel. Željno so hrepeneli po sončnem zatonu. Ali nadeje so jih varale. Samo dve uri oddiha je dovolil molčeči Rustik. Nato je šlo v istem diru dalje v noč. Tretje jutro so zagledali Propontido. Ob njej so se zalesketale pozlačene strehe carske palače. Še pred poldnem so zajezdili pri Odrinskih vratih v mesto. Ljudje so obstajali in gledali. Vse je bilo prepričano, da so udarili na severu barbari v cesarstvo in

da je ta konjica žalostno poročilo o grozodejstvih. Zakaj konji so bili upali, pokriti s sivim prahom, jezdec ožgani in zakajeni, da se ni razločilo, ali imajo oklepe ali same tunike iz umazanega, sivega platna.

Rustik se je napravil takoj v carsko palačo. V stražnici se je pri častniku umil in si pomazilil lase. Sužnji so mu očistili opravo. Ko je zvedel, da se jadrnica še ni vrnila, se je razveselil. Hitro je prijavil svoj prihod carskemu silenciariju in prosil, če bi mogel do Uprave.

Namesto odgovora je prišel magister equitum Azbad. Dasi sta zaeno služila kot principala pri konjici, je Azbad vendar jasno pokazal, da je on mogočen in oblasten poveljnik palatincev, prefekt pa prav glavbar barbarov, kmetov. Z veliko dostojnostjo in samozavestnim ponosom je odzdravil prefektu in mu povedal, da nekaj dni ne more do despota. Zakaj noč in dan ga tarejo skrbi in delo za vojsko v Italiji in do njega ne pride nihče razen Belizarja in Munda. Sme pa zaupati njemu, kar bi želel. Če je stvar tehtna, jo naznani Upravi pismeno po silenciariju.

»Do tal se klanja hlapec nedosežni modrosti jasnega despota in nikdar se ne drzne, da bi za hip motil delo njega, pred katerim poklekata zemlja in morje. Sporočil bi rad o bequnu Epafroditu.«

Ko je Azbad zaslišal frgovčevo ime, je

pozabil na svoje dostojanstvo. Prijel je prefekta za roko, lice mu je zažarelo, ustnice so mu drhte, da se je Rustik začudil.

»Nebo te je poslalo, prijatelj iz mladih let! Pojdi z menoj! Vsa zadeva upornika in sleparja Epafrodita je poverjena meni.«

Azbad je takoj naročil dvosedežno nosilnico. Sužnji so jo dvignili in odnesli oba poveljnika preko fora v krasni Azbadov tablinij¹.

»Izvoli, magnifica auctoritas tua!«²

Prefekt je sedel na nizki stolček, ki je bil pokrit z baržunasto blazinico.

Dve krasni grški deklici sta prinesli sadja in vrč vina. Rustik je ostrmel in se zagledal v sužnji. Ko sta poljubili z drobnimi ustnicami Azbadovo roko, sta izginili po mozaiku, kakor bi v tančico zavita boginja ubežala človeškim očem.

»Excellens eminentia tua³ ima boginje za strežnice!«

»Ni sile! Prihajaš seveda iz Topera in te gane snažno dekle. Za nas so to vsakdanjosti. — Mnoga leta, dobre zmage, prefekt in poveljnik tračanske legije!« Azbad mu je napil z ležiškim vinom.

¹ Tablinium = pisarna, knjižnica.

² tvoje veljavno odličje.

³ prevzvišenost.

BRANKO SENJOR:

Številka štirinajst

S 14

Sedaj pozimi, ko je veter zavijal po ulicah in metal pešcem sneg v obraz, je nosil pod površnikom suknjo, zato je bil videti močnejši. Brez nje je bil ves suh in zgrbljen. Bilo mu je morda petdeset, morda tudi šestdeset let. Pod čepico so se skrivali sivi lasje. Imel je majhna, mežikajoča oči in debel nos, ves rdeč od mraza. Nosil je površnik, ki je bil na mnogih mestih raztrgan ter zopet nerodno in skrbno zašit, toda bil je tonel in to je glavno v tem peklenskem mrazu. Če je sedel na svoji kočiji, se je ves zamotal vanj. Kočijažu je bilo ime Franc, kočija pa je nosila številko štirinajst ali natančno S 14 na rumeni tablici.

Imel je konja Miška. Oba sta bila stara: Franc, poklicni kočijaž, in konj Miško, poklicni kočiažni konj. Bila sta dobra prijatelja. Vedela sta, da imata le drug drugega in nikogar več. Miško je bil zvest Francu, razumel ga je in kadar je bilo treba krepko potegniti, ga ni razočaral. Kolikokrat je božal Franc Miška in mu govoril:

»Samo še tebe imam, samo tebe... Slišiš Miško?«

In Miško je slišal. Lizal mu je roko, trudno, nagubano roko, ki mu nikoli ni storila zalega, ki ga ni pretepala z bičem in mu je dajala jesti, četudi ni imela kaj dati lastnim ustom. Nato je naslonil glavo na Francove rame in oba sta bila srečna.

Težko borbo sta bojevala vsak dan, da sta se prebivala in živela. To je bila borba za seno, za kruh, za kozarček žganja in za nekaj drv, da jima je bilo toplo. To je bila borba za prostor na postaji, kjer sta stala med tistimi, ki so ljudi prevažali v avtomobilih. Saj sta morala živeti, saj nista mogla kar tako poginiti.

Stanovala sta v nizki, stari hiši. Morda je bila nekoč lepa, toda z leti je začela razpadati. Streha se je gubala in govorili so, da se bo sesula. Toda držala je vztrajno in zagrizeno tudi pod debelo snežno plastjo in Franc je bil vesel, da drži.

Nekoč je bil v hiši telefon in zvonilo je ves dan.

»Prosimo, bi prišli ob štirih?«

»Da, jutri ob šestih.«

»Na postaji, seveda, prišel bom.«

Nekoč je živela Angela. Dobro je kuhala in znala je lepo zašiti nogavice. Težko je, ker je ni več. Franc je že star, kdo bo skrbel zani če zbolí. In za Miška, kdo bo skrbel za Miška?

Nimata več telefona, Angele ni več, vrt je pust, Franc zanemarjen, toda kočijo imata, kočijo z mehkim naslanjačem. Res, redko kdo jo je naročal. Ob sobotah, ko so bile poroke, se je je kdo spomnil. Drugače sta vozila na postajo k vlakom, ki so prihajali ponoči, ker takrat onih z avtomobili ni bilo. Ni se jim ljubilo vstajati.

V mestu so se prižigale luči, ko je Miško počasi vlekel proti postaji. Do prihoda vlaka sta imela še uro časa, toda morala sta si zagotoviti mesto. Bila sta prva. Ustavila sta se poleg izhoda. Franc je pokril Miška z odejo.

Čez nekaj časa je pripeljal star avtomobil tipa Tatre, taksi številka tri; malo pozneje pa še dva šestdesetna Fiata.

K vragu s temi vozači! Udobno so živeli in še so mu kradli kruh. Ljudje so tudi čudni, vsak bi se vozil samo v avtomobilu. Potem pa so nesreče, ko se zaletavajo drug v drugega. Takrat, ko so se vozili samo v kočijah, se ni nihče zaletel. Vožnja v avtomobilu ni lepa, lepše je poslušati pesem kopit in dihati sveži zrak, ne pa te smrdljive bencinske hlape. Pfuj! Sploh pa: taksi se lahko pokvari, a Miško? Ali se je Miško že kdaj pokvaril? Ne, seveda ne! To ti je konj, ne pa tak motor na bencin.

»Hej, starina, kdaj boš prodal svoje kljuse?«

To je gotovo vozač Tatre. Ej, da bi bil še mlad; lopnil bi ga bil po gobcu. Šlepa je, le da je star, pa si vsi upajo. Ha, pa sem vendar prvi poleg vhoda. Nevoščljiv so.

»Glej, kako lepa kolesa...«

»In gospod kočijaž, kako so imenitni!«

»Veš, konj je čudovit, le z repom preveč maha.«

Franc ni odgovarjal, le oči so se mu pri vsakem stavku zablistale in na tihem je preklinjal.

Vlak je prisopihal na postajo. Oba Fiata sta, polna potnikov, odpeljala. Ostala sta stari Tatra in kočija.

Zvečer sta oba zopet prišla. Šofer Tatre je godrnjal, ko ju je videl, toda rekel ni nobene.

Mimo so korakali poslednji potniki. Zopet nič zaslužka. Že ves teden nič. Da bi le prišel kdo, bogat, da bi jima vsaj nekaj dal. Nekaj časa bi zopet živela.

»Gospod, kočijo,« je ponujal Franc.

Toda potnik ga ni niti pogledal. Tedaj ga je nekdo od zadaj dregnil.

»Ali lahko pelješ v Erjavčevo na Studente?«

»Da, da, seveda lahko,« je skušal malomarno reči Franc, čeprav se je tresel od samega veselja.

»Pohiti!«

»Da, da!«

Ponosno sta z Miškom zavila mimo Tatre. Šofer je na glas preklinjal. Franc pa se je smejal.

Pokazalo se je, kdo je boljši: stari taksi ali moja lepa kočija. Še imajo ljudje zupanje v kočije. No, Miško, malo hitreje stopi, le malo hitreje. Najinemu potniku

se mudi. Saj bova kmalu doma, le še tega prepeljeva in zopet bova imela nekaj denarja.

Franc je bil vesel. Ni vedel, kaj bi storil, veselje se mora proslaviti. Poizkušal je žvižgati. Nato se mu je zdelo, da poje, čeprav je v resnici samo godrnjal.

Večkrat se je previdno ozrl in si ogledoval moža v kočiji. Da, moral je imeti mnogo denarja. Koliko bi mu računal? Sto ali več? Gotovo je bogat, saj ima tako velik kovček.

»Kmalu bova tam, kmalu.«

Bila sta tam. Čakala sta že precej časa. Neznanec je izginil v hiši, vrata so bila zaklenjena. Rekel je, da se takoj vrne. Ura je bila že polnoč, ni se še vrnil. Bila sta trudna in mrzlo je bilo. Nemo sta stala pod svetilko. Starček je zlezal s kozla in počasi stopil k Mišku.

»Ni prav, da naju goljufajo. Stare ljudi ne bi smeli goljufati. Kmalu bodo umrli in nimajo več mnogo od življenja. Pošteno delo bi jim morali dati... Zaslužila sva denar, toda ogoljufal naju je. Sedaj vem, zakaj ni vzel taksija.«

Vračala sta se v mesto, trudno, malodušno, brez vsakega upanja in brez vsake tolažbe, le z mislijo, da sta bila ogoljufana.

Anton AŠKERC

Kronanje v Zagrebu

Dne 15. februarja 1573 so Matijo Gubca, vodjo kmečkih uporov, do smrti mučili s tem, da so ga na razbeljenem železnem prestolu kronali z razbeljeno železno krono za „kmečkega kralja“.

Zvonovi zagrebški pojó,
pojó, da še nikdár tako.

»Le vkup, le vkup, gospod, tlačan!
Oznanjamo slovesen dan!

Široko óri se naš glas
v poslednjo tja slovensko vas!

V poslednjo tja hrvaško vas
naj slišijo seljaki nas!

Razlegaj se do daljnih dalj:
Matija Gubec naš je kralj!

Ropoče boben gor in dol
po ulicah ko še nikol:

»Le vkup, le vkup, oj Zagreb ves!
Seljakov kralj se krona dnes!

Kjer cerkev Markova stoji,
tja gledat kronanje zdaj vsi!

Kjer Marka svetega je hram,
pred njim železen prèstol tam!

Pred stolom Gubec, kmet, stoji...
O srečen, slaven kralj si ti!

Glej, kronanje iz oken vseh,
z balkonov gledajo in streh.

Ponosno Gubec jim stoji.
Molče on govori z očmi!

Poglejte smeli mu klobuki!
Ni li posavski to hajduk?

Zimzelen si za trak je del,
pero kokotovo pripel...

In Gubcu, glej, možje trije
priklonijo se do zemljé;

priklonijo se do zemljé,
v škrlat odeti vsi trije.

Priklanja prvi se, veli:
»Naš kralj Matija naj živi!

Bog spolnil ti je željo, knezi!
Ves narod v tebi združil dnes!

Tu v Zagrebu, preslavni voj,
htel prèstol si imeti svoj.

Tu prèstol! Glej ga pred sebo:
nad ognjem žolt je ko zlató!

Nanj sede veličanstvo naj!
Udano prosimó sedaj!...

Bojiš se trona?! — Ti ječiš?...
O vreden, da na njem sediš!

Priklanja drugi se, veli:
»Naš kralj Matija naj živi!

Brez krone kralja nočemo —
mi kronati te hočemo!

Na tronu svetlem že sediš,
a zdaj še krono to dobiš!

O rači jo, prejasni knez,
iz mojih rok sprejeti dnes!

Žari se ko zlato ti vsa —
saj v živem ognju je bila...

Trepečeš? Dosti si krepak,
za krono rojen si junak!

Priklanja tretji se, veli:
»Naš kralj Matija naj živi!

O kak te diči krone kras!
Kraljev pod njo je tvoj obraz!

O kralj slovenski, kmetov voj,
na stolu zlatem pred meno!

od mene sprejmi pa v rokó
ognjenosvetlo žezlo to!

Krepko ga držil... Ž njim vojuj,
podložnikom zapoveduj! —

In vsi zvonovi zapojó
in bobnarji zabobnajo:

»Matija Gubec — živel kralj!
Razlegaj se do daljnih dalj!«

Na tronu Gubec kralj sedi,
z mrtvaškim glasom govori:

»Kot kralj dnes prvič gledam vas —
vi zadnjič slišite moj glas!...«

Ves narod kronan si z menó,
s kraljevoj venčan zdaj častjó...

O naš veliki petek sam!...
Kdaj vzkresne stara pravda nam?...

Za njo duh moj vas spremljaj v bran!
In — pomnite današnji dan!

Mišku je zdrsnilo, klecnil je. Njegovo težko telo je padlo na tla in obležalo. Franc ga je skušal dvigniti, toda Miško ni mogel vstati, le onemoglo je gledal, niti hrzal ni.

»Daj Miško! Vstani! Doma čaka seno, počivala bova, oba sva trudna. Miško, pri-di, greva! Ne bova več vozila. No, poizkusi vstati, poizkusi! Veš, toplo bo v hlevu.«

Od strani se je uprl v njega, da bi ga dvignil. Bil je slab, strahovito slab. Sedel je poleg njega.

»Da, bolje bo. Odpočij se, oba bova počivala. Včasih je potreben počitek...«

Velik tovorni avto se je ustavil, ko mu je Franc pomahal. Trije so prilezli iz kabine in mu skušali pomagati. Nič se ni dalo narediti, Miško je imel zlomljeno nogo in ni mogel stopiti.

»Čuj, stari, v klavnico ga prodaj! Nekaj denarja ti bo že vrgel...«

Franc je počasi in začudeno pogledal. »V klavnico ga prodaj, v klavnico ga prodaj...« le to je slišal. Nato je šibko zamahnil, zadel ga je v obraz. Niti vedel ni, da ga je udaril, le roko je čutil na njegovem obrazu.

»No, no, saj ti nič nočemo. Čuj, stari-na, če bi ti vrnil udarec... Sicer pa konjskega mesa nimam rad, raje imam tele-tino.«

»Tako v sili bi šlo tudi konjsko meso,« je pripomnil drugi, ko so lezli v kabino. Zaropotal je motor, avto je odpeljal in zopet sta bila sama v noči na tej cesti. Nekje so razgrajali pijanci, slišala sta udarce ure, pozneje je ropotal mimo avto. Čudno sama sta bila, grozno sama v svojem obupu.

»Saj sva skupaj, ne bom te zapustil. Veš, Miško, prejšnjo soboto sem kupil žganje, namesto da bi zate kupil sena. Oprostite mi moraš. V soboto je imela Angela rojstni dan; peklo me je, da sem ostal brez nje, napiti sem se moral, preveč sem se spominjal. Bila je dobra, pre-dobra. Težko je biti brez ženske. Nimaš nikogar, ki bi skrbel zate, se razgovarjal s teboj, delil s teboj veselje in žalost. Človek potrebuje nekoga, da mu pomaga, da ga podpira, da ga ljubi.

Greva, Miško? Pojdi, le do hleva pojdi, nikoli več ne bova vozila. Čuješ, Miško?«

Prišel je teči, negotovo, z zapletajočimi koraki, padel je, zopet vstal in tekel dalje. Ustavil se je pred hišo, bila je v megli, siva, prokleta.

Zgrabil je sekuro in zlezal na podstrešje. Divje je prišel tolči na ostrešje, ki je dotlej kljubovalo. Tramovje se je s treskom sesulo. Opeke so se z ropotom lomile. Smejalo se je. Ne kljubuje več. Ne! Ne kljubuje več. Oplazilo ga je bruno, toda ni padel.

Vrnil se je k Mišku. V roki je nosil sekuro. Bil je truden, izmučen, sam. Tresel se je, s težko roko je božal Miška, ki ga je vdano gledal, za hrbtom pa je skrival sekuro.

Zopet je udarjala ura. Na koncu ulice je nekdo kričal:

»Prokleta vlačuga!«

Zarometa avtomobila sta zdrsnila mimo, oplazila sta truden obraz, poln obupa, in oči, ki so s skrajno muko strmele v črno gmoto na tleh. Ustnice so še šepetale:

»Priden bodi, Miško, priden bodi! Dober konj si bil, dober prijatelj. Na svidenje!«

Zamahnil je, nato še enkrat. Potem pa se je zgrudil in onemoglo zajokal.

D.O.M.I.S.L.I.C.E

Moški zmeraj govorijo tako, kakor da bi bile vsega krive ženske. Najprej tekajo za njimi, potem jih pa preklinjajo, češ da so jih zapeljale — stara zabloda Evi.

*

Ni čudno, da ima laž kratke noge, saj nihče ne teka toliko okrog kot ravno ona.

*

Zlato se preizkuša z ognjem, ženske z zlatom, moški z ženskami.

Za dobro voljo

Zdravnik stoji ob bolnikovi postelji.

»Ne morem vam zatajiti, da je vaše stanje zelo resno. Želite morda še koga videti pred smrtjo?«

»Da,« odgovori trpin tiho.

»Koga pa?«

»Drugega zdravnika!«

Primeri, ki so si močno podobni

Slovenci v Italiji se enako kot koroški Slovenci borijo za pravice in enakopravnost, ki so jim zajamčene z državno ustavo ter mednarodno pogodbo — London-skim sporazumom. Podobno kot pri nas je tudi borba tržaških Slovencev trn v peti italijanskim nacionalistom in fašistom, ki na vse mogoče načine poskušajo, da bi s hujskaško protislovensko gonjo prepričali pravično rešitev manjšinskega vprašanja. Pri tem se poslužujejo metod, ki so močno podobne metodam koroških šovinistov.

Da se Slovenci v Italiji potegujejo za splošno pripoznane človečanske in državljanske pravice, je za italijanske nacionaliste pravcata »predrznost«, ker slovenska manjšina po njihovem mnenju že tako uživa vse preveč svoboščin ter »tlači in že preveč muči« italijansko večino. Takim ljudem zlasti ne gre v račun, da bi italijanska vlada uvedla na ozemlju, kjer živijo Slovenci, dvojezičnost, kakor sploh »ne morejo verjeti«, da bi uresničila manjšinska določila zakonov in mednarodnih pogodb. To pa pomeni, da »ne morejo verjeti«, da bi se demokršćanska vlada držala prava in zakonov, ne morejo verjeti, da bi Italija spoštovala listino o človečanskih pravicah, sprejeto od Združenih narodov, ne morejo verjeti, da bi se vlada držala predpisov ustave italijanske republike, na katero so vsi njeni člani prisegli, in končno ne morejo verjeti, da bi rimska vlada spoštovala svoj podpis na londonskem dogovoru.

Vsega tega italijanski nacionalisti in fa-

šisti ne morejo verjeti — piše v tej zvezi tržaški »Novi list« — marveč s svojim delovanjem pozivajo vlado, naj zavrne vse človeške in božje zakone, naj zataji svoje podpise na mednarodnih pogodbah ter sne dano besedo. Sama nemoralna in nečastna dejanja, ki bi spravila Italijo ob dobro ime, ves ugled in vse zaupanje v svetu.

Ali ni vse to močno podobno razmeram, ki vladajo pri nas na Koroškem, ko se nepoboljšljivi šovinisti na vse pretege trudijo, da bi v deželi sejali nemir in razpihali narodnostno mržnjo ter tako otežkočili uresničitev določil člena 7 Državne pogodbe. Njihovo početje je na las podobno prizadevanjem italijanskih nacionalistov, kateri pa se ne borijo le proti pravicam slovenske manjšine na Tržaškem, marveč prav tako tudi proti avstrijski manjšini na Južnem Tirolskem. Zakaj bi se torej čudili Italijanom, ko pa delajo le isto, kar vidijo pri svojih sosedih na Koroškem in v Avstriji, katera že desetletja kaže, kako je treba ravnati z narodnimi manjšinami, o čemer se je pred nedavnim zelo pohvalno izrazil tudi obrambni minister Graf.

Najnovejše ugotovitve o nemških izgubah v vojni

Imperialistična hitlerijanska vojna je zahtevala od Nemcev ogromne smrtno žrtve, toda kljub temu se mnogi še niso spametovali ter se jim niso odprle oči. Po zadnjih statističnih ugotovitvah cenijo, da je v krvavi vojni izgubilo 6,020.000

Avstrijski tekmovalci v Badgasteinu so bili zelo uspešni

V Badgasteinu, ki je bil ves pretekli teden v središču pozornosti športnega dogajanja v svetu, so v nedeljo utihnile fanfare in hrušč. Idilično alpsko mestoce je zopet zaživel svoje vsakdanje življenje. Za nami je svetovno prvenstvo v alpskih disciplinah, ki je prineslo posebno velike uspehe za avstrijske smučarje.

Kakor smo že v prejšnji številki poročali, je svetovno prvenstvo otvoril minister Drimmel, v nedeljo, ko se je zbralo ob smučarski progi okrog 60.000 ljudi, pa sta veličastno prireditev zaključila zvezni prezident dr. Schärff in predsednik Fis.

Ves teden so bile na belih poljanah okrog Badgasteina ostre tekme za desetinke sekunde. Televizija in radio sta poročala o dogodkih, okrog 12 milijonov ljudi v Srednji Evropi je lahko po televiziji neposredno zasledovalo tekmovalce za svetovno prvenstvo.

Pa pogledjmo na kratko uspehe posameznih najboljših tekmovalcev. Avstrijski tekmovalci so v polni meri zadovoljili, čeprav je tokrat Molterer skoraj odpovedal in razočaral. V polni meri pa sta izpolnila vsa pričakovanja Toni Sailer, ki je dobil tri zlate medalje in eno srebrno, ter Josl Rieder, ki si je priboril 1 zlato in dve srebrni medalji. To, kar se je v zadnjih letih posrečilo najboljšemu avstrijskemu smučarju Toniju Sailerju, še do sledi nobenemu smučarju ni uspelo — sedaj je namreč trikratni olimpijski in sedemkratni svetovni prvak.

V ostalem so se zelo dobro držali tudi Francozi in Švicarji. Zelo ostra konkurenta avstrijskim smučarjem sta bila tudi Američan Werner in Japonec Igaya.

Kdo bi verjel, da so junaki belih poljan pogosto tudi zelo mehkega srca in se tudi razjokajo. Tako se je zgodilo Američanu Wernerju, ki je pri tekmovalnih v smuku padel tik pred ciljem, zgubil eno smučko ter se samo z eno zapeljal skozi cilj. Potem se je vsedel na tla in 10 minut bridko jokal, ker je vsled tega padca zgubil bronasto medaljo. Drug primer pa je švicarski tekmovalac Roger Staub, ki se je razjokal od veselja, ko je v smuku zasedel drugo mesto in tako priboril svoji deželi srebrno medaljo.

Kaj pa tekmovalke? Avstrijske tekmovalke so razen Putzi Frandl vse odpovedale. Zelo so se izkazale tekmovalke iz Kanade, Švice in Norveške.

Po številu medalij je Avstrija na prvem mestu, saj je prejela 4 zlate, 4 srebrne in eno bronasto. Njej sledijo Kanada, ki je dobila 2 zlate in eno srebrno, Švica z eno zlato, 2 srebrnimi in 4 bronastimi, Norveška z eno zlato in 3 bronastimi, ZDA z 1 srebrno, Francija z 2 bronastimi, Italija z eno bronasto in Japonska z eno bronasto medaljo.

S tem je prvi del svetovnega prvenstva na belih poljanah za nami, drugi del tekmovalca v klasičnih disciplinah — v teku in skokih — pa bo od 2. do 9. marca v Lahti v Finskem, ki se ga bo udeležilo prav tako več držav iz Evrope in ostalih kontinentov.

O Toniju Sailerju, ki je zaradi svojih uspehov zelo priljubljen, mnogo ugibajo. Kakšna bo njegova nadaljnja pot. Najverjetneje je, da bo odšel k filmu in na filmskem platnu osvajal srca starih in mladih.

Lani nad 200 novih obrtniških mojstrov

V minulem letu so komisije za mojstrske izpite izvedle 63 zadevnih izpitov. K izpitom se je prijavilo 323 obrtniških pomočnikov, od katerih jih je 228 z uspehom prestalo izpite. To se pravi, da je 70,5 odstotka vseh kandidatov napravilo mojstrske izpite.

Največ interesentov za mojstrske izpite je postavila mizarska obrt, namreč 50. Od teh je izpite prestalo 34 kandidatov. Nadalje je bila številčno najbolj zastopana ženska šiviljska stroka in sicer s 27 kandidatki, od katerih je izpite prestalo 21 kandidat. Krojaških pomočnikov se je predstavilo izpitni komisiji 23 in od teh je 16 izpite napravilo. Mojstrski izpit za ključavničarsko obrt je napravilo 22 kandidatov, iz mehaniške obrti motornih vozil 19, mesarske obrti 17, dalje 13 kovačev in 13 frizerjev.

Skupno so bili kandidati porazdeljeni na 37 različnih obrtnih področij, med temi pleskarje, mehanike, izdelovalce usnjene galanterijskega blaga, torbarje, sedlarje, jermenarje itd. Pri teh obrtih je postal po eden nov mojster, pri obrti slikarjev, sodarjev, radijskih mehanikov, usnarjev, mlinarjev in slaščičarjev pa po dva.

Zanimivo je, da so kandidati v 44 primerih prestali izpit šele pri drugi izkušnji, v šestih primerih pa celo šele pri tretji. Pravijo, da je to lahko v tolažbo tistim, ki pri prvem izpitu nimajo zaželenega uspeha, da ni treba takoj obupati in izgubiti poguma. V devetih primerih pa kandidati niso prestali tudi ponavljanih izpitov ter so končno obupali, da bi postali kedaj mojstri.

Tridružinsko hišo

v Mariboru, Magdalensko predmestje, 500 m² zemljišča, zamenjam za hišo na Koroškem ali prodam proti plačilu v Avstriji. Ponudbe pod »Polnoma legalno« na upravo lista Slovenski vestnik, Celovec-Klagenfurt, Gasometergasse 10.

Stara ženska s slabim vidom, ki živi večinoma v Celovcu, išče spremljevalko. V poštev bi prišla kakšna starejša ženska. Plačilo za uslužnost po dogovoru. Ponudbe sprejema: Uprava Slovenski vestnik, Celovec — Klagenfurt, Gasometergasse 10.

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Poročila dnevno: I. program. — 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.
II. program. — 6.00, 7.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00.

Vsakodnevne oddaje: I. program. — 5.35 Jutranja godba — 6.00 Oddaja za kmete — 6.10 Pestri zvoki — 7.00 Pisan spored za jutranjo uro — 10.10 Gospodinski magazin — 11.00 Dobro razpoloženi ob enajstih — 11.45 Oddaja za podeželje — 12.03 Pestro mešano — 13.00 Opoldanski koncert — 14.45 Prav za vas — 18.00 Sami šlagerji — 19.30 Odmev časa.

II. program. — 5.35 Dobro jutro! — 6.05 Z godbo v dan — 7.15 Mali koledar — 8.10 Radijski pisemski nabiralnik — 12.03 Automobilisti med potjo — 14.30 Mednarodna univerza.

Sobota, 15. februar:

I. program: 8.45 Širni pisani svet — 9.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca (slov.) — 14.30 Pozdrav nate — 16.20 Mladinski koncert — 18.00 Iz parlamenta — 18.45 Slovenske pesmi (slov.) — 20.30 Pisan večer.

II. program: 9.10 Zaupne melodije — 14.40 Tehnični pregled — 15.00 Oddaja za mladino — 15.30 Odlični izbor — 19.35 Operni koncert — 21.00 Prosimo k plesu.

Nedelja, 16. februar:

I. program: 6.10 Vesele melodije — 7.30 S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo (slov.) — 9.00 Nedeljski venček melodij — 11.30 Veselo petje — veselo igranje — 13.00 Operni koncert — 14.30 Pozdrav nate — 17.05 Plesna godba — 19.00 Športna poročila — 20.10 „Pozor, nevarnost“, slušna igra.

II. program: 7.05 Igrajo Linzer Buam — 8.15 Kaj je novega — 9.00 Operni koncert — 15.15 Operetni zvoki J. Straussa — 16.00 Plesna godba — 18.30 Nazaj v šolsko klop — 20.00 „Svatovščina v pustu“ (dekletje je zašlo).

Ponedeljek, 17. februar:

I. program: 8.45 Zapiski iz domovine — 14.00 Poročila, objave. Za ženo in družino (slov.) — 16.00 Srečanje v Schönbrunn — 17.10 Glasba z juga — 18.35 Mladina in film — 18.40 Za uho in peto (slov.) — 20.15 Ti časi so minuli — 21.00 Zopet slišati napravi veselje.

II. program: 9.00 Naša radijska družina — 15.30 Glasba iz Skandinavije — 16.30 Ples, petje in dobra volja — 17.15 Znanje za vse — 20.00 Pustna zabava.

Torek, 18. februar:

I. program: 8.45 Zdravniki in civilizacija — 14.00 Poročila, objave. Zdravniški vedež — Pomočniki v gospodarstvu (slov.)

— 16.00 Vesela srca — 18.30 Radijska prijateljica — 18.40 En mesec deželne politike — 19.15 Lepe žene iz 1001 noči — 20.15 „Nürnbergska lutka“, komična opera.

II. program: 15.30 Glasba iz filmov — 16.00 Oddaja za žene — 17.15 Brali smo za vas — 20.45 Igrajo Deutschmeisteri — 21.00 Rydls Digest.

Sreda, 19. februar:

I. program: 8.45 Iz ženskega sveta — 14.00 Poročila, objave. Zborovske pesmi (slov.) — 17.10 Glasba, ki se nam dopade — 18.10 Govori se o tem — 18.40 Godba na pihala — 20.15 Lepe melodije — lepi glasovi — 21.00 Napad na življenje.

II. program: 9.10 Neminljive melodije — 14.15 Avstrijski komponisti — 16.30 Pepelnica umetnikov — 17.15 Iz raziskovalnega dela visokih šol — 19.30 „Vojak Tanaka“, slušna igra.

Četrtek, 20. februar:

I. program: 8.45 Avstriji v inozemstvu — 14.00 Poročila, objave. Paberki iz Roža (slov.) — 15.45 Molčanje kot moč in resničnost — 16.00 To so bili časi — 18.30 Oddaja za mladino — 19.00 Prilcesinja dneva — 21.00 Zvoki iz Alp.

II. program: 8.20 Z veselo godbo — 14.15 Znameniti umetniki — 16.00 Oddaja za žene — 17.15 Raziskovalci na obisku — 19.30 Glasbena revija — 21.00 Operni koncert.

Petek, 21. februar:

I. program: 8.45 Glasba in narečje iz Koroške — 14.00 Poročila, objave. Otroci, poslušajte! — Improvizacije na klavirju (slov.) — 16.00 Melodije Nikole Dostala — 17.55 Sami šlagerji — 18.10 Prosti čas je dragocen — 19.05 Zgrabi srečo — 20.15 „Dekle za vse“, vesela ljudska igra.

II. program: 9.00 Seina — Donava — 15.30 Muzikantje so tu — 17.15 Znanje za vse — 19.45 Za ljubitelje gora — 20.30 Poskočne melodije.

RADIO LJUBLJANA

Poročila dnevno: 5.05, 6.00, 7.00, 13.00, 15.00, 17.00, 22.00.

V ponedeljek, sredo in petek od 8.00 do 11.00 ure oddaja na valu 202,1 m in 98,9 mHz.

Sobota, 15. februar:

5.00 Dobro jutro! — 8.05 Lepe melodije — znani napevi — 9.30 Melodije za ljubitelje glasbe — 10.10 Berlioz: Romeo in Julija — 12.00 Operne melodije — 12.30 Kmečka univerza — 14.20 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.35 Voščila — 15.40 S knjižnega trga — 17.30 „Vse dobre reči v življenju“ — 18.00 Okno v svet — 18.45 Jezikovni pogovori — 20.00 Veseli večer — 21.00 Zvoki za prijeten konec tedna.

Nedelja, 16. februar:

6.00 Domač nedeljski jutranji pozdrav — 7.35 Vedri zvoki — 8.45 Feld: „Metka in dvanajst brivcev“, radijska igra — 10.00 Smeh med partizani — 12.00 Nedeljska revija popevk — 13.30 Za našo vas — 14.15 Voščila — 15.45 Glasbeni mozaik — 17.30 Tihi: „Ptičje strašilo“, radijska igra — 18.16 Veseli intermezzo — 20.00 Variete na valu 327,1 m.

Ponedeljek, 17. februar:

5.00 Pisan glasbeni spored — 8.05 Orkestralna matineja — 9.20 Pisan spored zabavne glasbe — 11.35 Ruske in ukrajinske narodne pesmi — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Dunajski zvoki — 13.45 Poje mešani zbor — 14.35 Voščila — 15.40 Iz domače književnosti — 16.00 Portreti slavnih pevcev — 17.40 Italijanski in španski napevi — 18.00 Mladinska oddaja — 20.00 Simfonični koncert.

Torek, 18. februar:

5.00 Pisan glasbeni spored — 6.40 Naš jedilnik — 8.05 V dvo- in tričetrtinskem taktu — 9.00 Zabavni mozaik — 10.10 Iz filmov, operet in glasbenih revij — 11.30 Za dom in žene — 12.00 Slovenske in dalmatinske pesmi — 15.40 Potopisi in spomini — 16.00 Za ljubitelje in poznavalce — 17.30 To in ono za vas — 18.00 Športni tednik — 20.00 Veselo pustovanje.

Sreda, 19. februar:

5.00 Dobro jutro! — 8.05 Pisana paleta — 9.00 Rupel: Jezikovni pogovori — 9.15 Za ljubitelje narodnih pesmi — 10.10 Iz orkestralne lirike — 11.00 Zabavni potpourri — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 14.35 Voščila — 17.15 Sestanek ob petih — 17.35 Popevke — 18.00 Kulturni pregled — 20.00 Iz sodobnih oper američanskih skladateljev.

Četrtek, 20. februar:

5.00 Pisan glasbeni spored — 8.05 Podeželje poje... — 10.10 Na vrtljaku zabavnih melodij in popevk — 11.45 Pesmi za naše male — 12.00 „Dober dan, Pariz“ — 12.30 Kmečka univerza — 13.30 Glasbeni album — 14.20 Zanimivosti iz znanosti in tehnike — 14.35 Voščila — 16.00 Domači in tuji solisti in skladatelji — 17.15 Zabavna in plesna glasba — 18.00 Zgodovinska pot papirja — 20.05 Četrtek večer domačih pesmi in napevov.

Petek, 21. februar:

5.00 Dobro jutro! — 8.05 Z glasbo v deželi 1001 noči — 9.20 Spored zabavne glasbe — 11.00 Pesmi in plesi raznih narodov — 11.30 Za dom in žene — 12.30 Kmetijski nasveti — 12.40 Veseli godci vam igrajo — 13.15 Od arije do arije — 14.35 Voščila — 15.40 Iz svetovne književnosti — 16.00 Koncert ob štirih — 17.15 Zabavne melodije — 18.50 Družinski pogovori — 20.30 Večerni koncert.